

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ὁγδοος

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχίζονται ἀπὸ
1 Ἰανουαρίου ἐκαστοῦ ἔτους καὶ εἶνε ἰτήσιμα. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

16 Δεκεμβρίου 1879

Σφραγὶς τοῦ

ΔΗΜΟΥ ΩΛΙΑΡΙΩΝ

[Ὑπῆρχε μέχρι τοῦ 1840 ἐν Πάτρῳ. Ἐκτοτε συνεχώ-
ρεύθη ἐν τῷ ὁ ἦ μ ω Η ἄ ρ ο υ].

[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Παύλου Λάμπρου].

Τῇ 31 Δεκεμβρίου 1879 λήγει τὸ τέ-
ταρτον ἔτος τῆς Ἑστίας. Ὅσοι τῶν
κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξα-
κολουθήσωσι λαμβάνοντες τὴν Ἑστίαν
καὶ κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος, παρακαλοῦνται
ν' ἀποστείλωσι πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐ-
τῆς, πρὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1880, τὸ τί-
μημα τῆς συνδρομῆς, ὅπως μὴ ἐπέλθῃ δι-
ακοπὴ τῆς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΚΙΝΕΖΟΥ ΠΑΘΗΜΑΤΑ ΕΝ ΚΙΝΑΙ

Μυθιστορία Ἰουλίου Βέρν. Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου.

Συνήχητα ἐδὲ σελ. 769.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Ὅπερ θὰ ἦτο λίαν λυπηρὸν, ἂν δὲν ἐπραγματεύετο
περὶ ἰδιαιτέρων ἐθίμων τοῦ Οὐρανίου Κράτους.

Ὅ,τι καὶ ἂν ἔλεγεν ἡ διενεσθεῖσα ἐντιμότη-
τατος Κ. Γουλιέλμος I. Βίβουλφ, τὸ ταμεῖον
τῆς Ἐκατοντούτιδος ἠπειλεῖτο σπουδαίως δι-
ότι τὸ σχέδιον τοῦ Κιν-Φὸ δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων,
ὧν, μετὰ προηγουμένην σκέψιν, ἀναβάλλει τις
ἀορίστως τὴν ἐκτέλεσιν. Ὁ μαθητὴς τοῦ Βάγγ,
κατεστραμμένος ἤδη οἰκονομικῶς, εἶχε σπου-
δαίως ἀποφασίσει νὰ καταστρέψῃ βίον, ὅστις,
καὶ πλούσιος ὅτε ἦτο, λύπας μόνον καὶ ἀνίαν
προὔξενε εἰς αὐτόν.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Σὸν ἐγχειρηθεῖσα ἐπιστολή, ὁ-
κτὼ ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφιξίν της, προήρχετο
ἐξ Ἀγίου Φραγκίσκου, καὶ ἀνήγγελλε τὴν ἀνα-
στολὴν τῶν πληρωμῶν τῆς Κεντρικῆς Καλι-
φορνικῆς Τραπεζῆς. Ἡ περιουσία δὲ τοῦ Κιν-Φὸ

ἀπεταλεῖτο καθ' ὁλοκληρίαν σχεδόν, ὡς γνω-
ρίζομεν, ἐκ μετοχῶν τῆς τραπεζῆς ταύτης, ἥ-
τις τοσοῦτον τέως ἦτο ἀσφαλῆς. Οὐδέεις ὁμως
ὑπελείπετο δισταγμός, ἡ δὲ εἰδησις, ὅσω καὶ
ἂν ἐφαίνετο ἀπίθανος, ἦτο ἀληθῆς δυστυχῶς.
Αἱ ἐφημερίδες τὴν ἐβεβαίουν, καὶ ὁ Κιν-Φὸ κα-
τεστρέφετο ἐντελῶς ὑπὸ τῆς κηρυχθείσης ἤδη
πτωχεύσεως.

Πλὴν τῶν μετοχῶν ἐκείνων οὐδὲν ἢ σχεδόν
οὐδὲν τῷ ἀπέμενε. Ἡ ἐν Σάγγ-Χάι κατοικία
του, ἥς ἡ ἀδύνατος σχεδόν πώλησις ἀσήμαντον
μόλις θ' ἀπέφερε προϊόν· αἱ δὲ ἄνω χιλιάδες ταλ-
λήρων, ἃς εἶχε πληρώσει ὡς ἀσφάλιστρα εἰς
τὴν Ἐκατοντούτιδα· καὶ μετοχαί τινες τῆς Ἐ-
ταιρίας τῶν ἀτμοκινήτων τοῦ Πέν-Τσιν, αἴτι-
νες, αὐθημερὸν πωληθεῖσαι, μόλις παρεῖχον εἰς
αὐτὸν τὰ μέσα νὰ περᾶν εὐσχήμως τὸν βίον.

Κάτοικός τις τῆς Δύσεως, Γάλλος ἢ Ἀγ-
γλος, ἤθελεν ἴσως στωϊκώτερον ἀποδεχθῆ τὴν
περιπέτειαν αὐτῆν τῆς ζωῆς, καὶ ἤθελε προ-
παθήσει ν' ἀναζήσῃ διὰ τῆς ἐργασίας. Κάτοικος
ὁμως τοῦ Οὐρανίου Κράτους ἄλλως ἔπρεπε νὰ
σκεφθῆ καὶ νὰ πράξῃ. Ὁ Κιν-Φὸ, ὡς ἀληθῆς
Κινέζος, καὶ χωρὶς τινος ἐλέγχου τῆς συνειδή-
σεώς του, ἐξέλεγε τὴν αὐτοχειρίαν ὡς μέσον
ἀπαλλαγῆς, μετὰ τῆς τυπικῆς ἐκείνης ἀπαθείας,
ἣτις χαρακτηρίζει τὴν κιτρίνην φυλὴν.

Ὁ Κινέζος ἔχει ἀδρανῆς μόνον θάρρος, ἀλλὰ
τὸ ἔχει εἰς μέγιστον βαθμόν. Ἡ πρὸς τὸν θά-
νατον ἀδιαφορία του εἶνε ἀληθῶς μοναδική. Ἀ-
σθενῶν, προσδοκᾷ αὐτὸν ἀπαθῆς· κατὰδικος δέ,
καὶ ὑπὸ τὰς χεῖρας τοῦ δημίου ἤδη εὐρισκό-
μενος, τὸν περιμένει ἄφοβος. Αἱ συχναὶ δημόσιαι
ἐκτελέσεις θανατικῶν ποινῶν, ἡ θέα τῶν φοβερῶν
βασάνων, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν κλίμακα τῶν
ποινῶν ἐν τῷ Οὐρανίῳ Κράτει, ἐξωκρίωσαν ἐνω-
ρὶς τοὺς Ἰούς τοῦ Οὐρανοῦ πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς
ἀλύπου παραιτήσεως τῶν ἐγκοσμίων.

Οὐδὲν ἐπομένως ἄπορον, ὅτι ἐν πάσῃ οἰκογε-
νεῖᾳ ἡ τοῦ θανάτου ἰδέα εἶνε καθημερινὴ καὶ
συνήθης ὁμιλία, καὶ συνδέεται πρὸς πᾶσαν συ-
νήθη πράξιν τοῦ βίου. Ἡ τῶν προγόνων λατρεία
ἀνευρίσκειται καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀπορωτά-
τοις. Εἰς τῶν πλουσίων τοὺς οἴκους ὑπάρχει
πανταχοῦ εἰδὸς τι οἰκιακοῦ βωμοῦ· εἰς πᾶσαν
δὲ πτωχὴν καλύβην γωνία τις ἐπιφυλάσσειται
εἰς τῶν προγόνων τὰ λείψανα, ὧν ἡ ἐορτὴ τε-

λείται τὸν δεύτερον μῆνα. Τούτου δ' ἕνεκα εὐρίσκει τις ἐν τῷ αὐτῷ ἐμπορικῷ καταστάματι κλίνας βρεφῶν, γαμήλια δῶρα καὶ φέρετρα παντοδαπά.

Ἡ ἀγορὰ φερέτρου ἀποτελεῖ διαρκῆς τοῦ Κινέζου μέλημα. Τὰ σκευῆ τῆς πατρικῆς οἰκίας θὰ ἦσαν ἑλλειπῆ, ἀν δὲν ὑπῆρχε φέρετρον μεταξὺ αὐτῶν, ὃ δὲ υἱὸς νομίζει καθήκον του καὶ τρυφερὸν τῆς στοργῆς του δείγμα νὰ προσφέρῃ αὐτὸ εἰς τὸν πατέρα του ζῶντα. Ἡ νεκρικὴ ἐκείνη κλίνη ἀποτίθεται τότε εἰς ἰδιαίτερον δωμάτιον, κοσμεῖται, εὐτρεπίζεται, καὶ διατηρεῖται πολλάκις ἔτη μακρά, ἀφοῦ δεχθῆ τὸ λείψανον εἰς τοὺς κόλπους τῆς. Ἀπλῶς εἰπεῖν τὸ πρὸς τοὺς νεκροὺς σέβας ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν τῆς κινεζικῆς θρησκείας, καὶ συντελεῖ τὰ μέγιστα εἰς σύσφιξιν τῶν οικογενειακῶν δεσμῶν.

Ὁ Κιν-Φὸ ἐπομένως ἡσυχότερον παντὸς ἄλλου ἐσκέπτετο τὴν ἰδίαν χεῖρὶ καταστροφῆν τοῦ βίου του. Ἀσφαλίσας τὸ μέλλον τῶν δύο προσφιλῶν εἰς αὐτὸν ὄντων, τί ἄλλο ἠδύνατο ν' ἀναπολήσῃ μετὰ πόθου; Οὐδέν. Οὐδὲ τύψιν συνειδήσεως προὔξενε εἰς αὐτὸν ἢ αὐτοχειρία, διότι τὸ ἐν τῇ Δύσει ὡς ἐγκλημα θεωρούμενον νομίζεται πράξις νομιμωτάτη, οὕτως εἰπεῖν, παρὰ τῷ παραδόξῳ πολιτισμῷ τῶν λαῶν τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας.

Οὕτως ἢ ἀπόφασιν τοῦ Κιν-Φὸ ἦτο ἐσκεμμένη, καὶ οὐδεμίαν ἐπήρεια, οὐδ' αὐτὴ ἢ τοῦ Βάγγ, ἠδύνατο νὰ τὸν ἀποτρέψῃ τῆς ἐκτελεσεως τῆς.

Ἄλλως δὲ ὁ φιλόσοφος ἠγνόει ἐντελῶς τὰ σχέδια τοῦ μαθητοῦ του. Ὁ Σούν ἐπίσης οὐδὲν περὶ αὐτῶν ἐγνώριζε, κ' ἐν μόνον τοῦτο εἶχε παρατηρήσει, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπιστροφῆς του ὁ Κιν-Φὸ ἐφαίνετο ἀνεκτικώτερος πρὸς τὰς καθημερινὰς αὐτοῦ ἀνοησίας.

Ὁ Κιν-Φὸ παρήγγειλε τὸ φέρετρον αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν Μάου-Τσέν, ὅπου κατασκευάζονται τὰ κάλλιστα, καὶ ἠγόρασεν ἓνα λευκὸν ἀλέκτορα, εἰς ὃν, κατὰ τὰς κινεζικὰς παραδόσεις, ἐνσαρκούνται τὰ περιϋπτάμενα πνεύματα, ἅτινα ἠθέλον τυχὴν ἀρπάσει στοιχειὰ τινα, ἐκ τῶν ἐπτὰ ἀποτελούντων τὴν κινεζικὴν ψυχὴν. Μετὰ τοῦτο συνέταξε τὸ πρόγραμμα τῆς κηδείας του καὶ ἔγραψε τὴν διαθήκην του, κληροδοτήσας εἰς μὲν τὴν νεαρὰν χήραν τὴν ἐν Σάγγ-Χαί οἰκίαν του, εἰς δὲ τὸν Βάγγ εἰκόνα τινὰ τοῦ αὐτοκράτορος Τάϊ-Πίγγ, ἣν ἀσμένως πάντοτε ἐθεώρει ὁ φιλόσοφος.

Τὴν 20 Ὀκτωβρίου ἐφθασαν ἀπὸ τῆς Μάου-Τσέν τὸ φέρετρόν του, ἐπιμελῶς συνσκευασμένον, οὐδεὶς δ' ἐν τῷ οἴκῳ του ἐξεπλάγη ἐπὶ τούτῳ, οὔτε ὁ Σούν, οὔτε ὁ Βάγγ, οὔτε τῶν ὑπηρετῶν οἰοσδῆποτε. Τὸ νεκρικὸν αὐτὸ ἀριστοτέχνημα ἀπετέθη ἐν τῷ θαλάμῳ τῶν προγόνων, ὅπου, στιλβούμενον, τριβόμενον καὶ καθαριζόμενον, ἤθελε βεβαίως μακρὸν χρόνον ἀναμείνει τὸ

τέλος τοῦ μαθητοῦ τοῦ φιλοσόφου Βάγγ. . . ἀν τὰ πράγματα δὲν εἶχον ἄλλως ὀρισθῆ. Ἄλλ' αἱ ἡμέραι τοῦ Κιν-Φὸ ἦσαν ἠριθμημέναι, καὶ ἠγγίζεν ἡ ὥρα, ἣτις ἐμελλε νὰ κατατάξῃ καὶ αὐτὸν μεταξὺ τῶν προγόνων τῆς οἰκογενείας.

Ἀληθῶς τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἑσπέραν εἶχεν ὀριστικῶς ἀποφασίσει ὁ Κιν-Φὸ νὰ καταλίπῃ τὸν βίον.

Ἐντὸς τῆς ἡμέρας ἦλθεν ἐπιστολὴ τῆς περιαλοῦς Λε-Οὐ.

Ἡ νεαρὰ χήρα προσέφερεν εἰς τὸν Κιν-Φὸ τὴν μικρὰν αὐτῆς περιουσίαν. Τὰ πλούτη ἦσαν δι' αὐτὴν ἀσήμαντα, ἔγραφεν ἠδύνατο νὰ τὰ στερηθῆ. Τὸν ἠγάπα· τί περισσότερον τῆ ἐχρειάζετο; Δὲν ἠδύνατο ἀρᾶ γε νὰ ζήσωσιν εὐτυχεῖς καὶ πτωχότεροι;

Ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, ἀποπνεύουσα εὐλικρινεστάτην ἀγάπην, δὲν κατῴρθωσε νὰ μετατρέψῃ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Κιν-Φὸ.

— Ὁ θάνατός μου μόνος δύναται νὰ τὴν πλουτίσῃ! διελογίσθη.

Ἐμενεν ἤδη νὰ ὀρισθῆ ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐκτελεσεως τῆς ἐσχάτης του πράξεως. Ὁ δὲ Κιν-Φὸ ἠσθάνετο εὐχαρίστησιν κανονίζων τὰ κατ' αὐτὴν, κ' ἐλπίζων ὅτι ἡ ὑστάτη του ὥρα, ὅσον βραχεῖα καὶ ἀν ἦτο, θὰ προὔξενε τούτῳ ἀχιστον εἰς αὐτὸν στιγμιαῖον τῆς καρδίας παλμόν.

Ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ γιάμεν ἠγείροντο τέσσαρες ὠραῖαι σκιαῖδες, κεκοσμημέναι δι' ὅλης τῆς φαντασίας τῆς κινεζικῆς τέχνης. Ἄνομάζοντο δέ, ἡ μὲν «Σκιὰς τῆς Εὐτυχίας», ὅπου ὁ Κιν-Φὸ οὐδέποτε εἰσῆρχετο· ἡ δὲ «Σκιὰς τοῦ Πλούτου», ἣν ἐθεώρει μετὰ μεγίστης περιφρονησεως ἢ τρίτη «Σκιὰς τῆς Ἠδονῆς», ἣς αἱ θύραι ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἦσαν δι' αὐτὸν κλεισταί· καὶ ἡ τετάρτη «Σκιὰς τῆς Μακροβιότητος», ἣν ἀπόφασιν εἶχε νὰ κρημνίσῃ.

Τὴν τελευταίαν αὐτὴν ἐξέλεξεν ἀνεπιγνώστως, καὶ ἐντὸς αὐτῆς ἀπεφάσισε νὰ κλεισθῆ τὴν ἐπομένην νύκτα Ἐκεῖ θὰ τὸν ἀνεύρισκον τὴν ἐπιούσαν, εὐδαίμονα ἤδη ἐν τῷ θανάτῳ.

Πῶς ὁμως ν' ἀποθάνῃ; Νὰ σχίσῃ τὴν κοιλίαν του ὡς Ἰάπων, νὰ ἀπαγχονισθῆ διὰ τῆς μεταξίνης του ζώνης, ὡς μανδάρινος, ἢ ν' ἀνοίξῃ τὰς φλέβας του ἐντὸς εὐώδους λουτροῦ, ὡς ἐπικούρειός τις τῆς ἀρχαίας Ρώμης; Ὁχι. Οἱ τρόποι οὗτοι τῷ ἐφαίνοντό πως κτηνώδεις, καὶ δυσάρεστοι ἄλλως διὰ τε τοὺς φίλους καὶ τοὺς ὑπηρέτας του. Δύο τρεῖς κόκκοι ὀπίου μᾶλλον, ἀνάμικτοι μετ' ὄξεος δηλητηρίου, τῷ ἐφαίνοντο ἀρκούντες ἵνα διαβιβάσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, χωρὶς κἂν αὐτὸς νὰ τὸ αἰσθανθῆ, μεταβαίνων ὡσεὶ ἐν ὄνειρῳ ἀπὸ τοῦ προσκαιροῦ ὕπνου εἰς τὸν αἰώνιον.

Ὁ ἥλιος ἤρχιζεν ἤδη κλίνων πρὸς τὸν ὀρίζοντα, καὶ ὀλίγοι μόνον ὄραι ζωῆς ὑπελείποντο εἰς τὸν Κιν-Φὸ. Ἡθῆλθε τότε νὰ ἴδῃ ἐν ἐσχάτῳ

περιπάτῳ τὴν πεδιάδα τοῦ Σάγγ-Χαί καὶ τὰς ὄχθας τοῦ Χουάγγ-Πού, ὅπου τοσάκις εἶχε περιπλανήσει τὴν πληρῆξιν του. Μόνος δέ, χωρὶς κἂν νὰ ἴδῃ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τὸν Βάγγ, κατέλιπε τὸ γιάμεν, ἵνα ἐπανέλθῃ καὶ μὴ ἐξέλθῃ πλέον.

Ἡ ἀγγλικὴ χώρα, ἡ μικρὰ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γέφυρα καὶ ἡ ἀγγλικὴ παραχώρησις παρήλθον ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τ' ἀπαθῆ βήματά του, ἅτινα οὐδ' ἠσθάνετο κἂν τὴν ἀνάγκην νὰ ταχύνη κατὰ τὴν ὑστάτην ἐκείνην στιγμὴν. Διὰ τῆς προκυμαίας τοῦ κινεζικοῦ λιμένος περιέκαμψε τὰ τεῖχη τοῦ Σάγγ-Χαί μέχρι τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, ἣς ὁ θάλος δεσπόζει τοῦ μεσημβρινοῦ προαστείου, καὶ τραπεὶς δεξιᾷ ἀνῆλθεν ἡσύχως τὴν ὁδόν, ἣτις φέρει πρὸς τὴν παγόδαν τοῦ Λουάγγ-Χαῖ.

Ἐνώπιον αὐτοῦ ἀνεπτύσσετο ἡ εὐρεῖα πεδιάς, ἐκτεινομένη μέχρι τῶν σκιερῶν λόφων, οἵτινες περιορίζουσι τὴν κοιλάδα τοῦ Μίν καὶ τὰς ἐλώδεις ἐκείνας ἐκτάσεις, ἃς ἡ γεωργία μετέβαλεν εἰς ὄρυζῶνας. Πού καὶ που διέκοπτε τὸ πεδίον σύμπλεγμά τι διωρύγων, πληρουμένων ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος, ἢ διέσιζον αὐτὸ ἐλευσινά τινα χωρία, ὧν αἱ καλάμιοι καλύβαι ἦσαν ἐστρωμέναι διὰ κιτρινωποῦ πηλοῦ, καὶ σπάνιοι τινες ἀγροί, ὑψωμένοι τεχνικῶς, ὅπως μὲνῶσιν ἀσφαλεῖς κατὰ τῆς πλημμύρας. Διὰ τῶν στενῶν δὲ ἀτραπῶν ἐτρέποντο εἰς ταχεῖαν φυγὴν ἢ εἰς περιφοβὸν πτῆσιν κύνες πολυάριθμοι καὶ λευκὰ ἐρίφια, χῆνες καὶ νῆσσαι, ὁσάκις αἰφνίδιος διαβάτης ἐτάρασσε τὰς διασκεδάσεις των.

Ἡ πεδιάς ἐν τούτοις ἐκείνη, ἡ τοσοῦτον λαμπρῶς καλλιεργημένη, ἣς ἡ θεὰ οὐδαμῶς ἐξέπληττε τοὺς ἐγγχωρίους, ἤθελε βεβαίως προκαλέσει τὴν προσοχὴν καὶ κινήσει πιθανῶς τὴν ἀντιπάθειαν τοῦ ξένου. Ἐκατοντάδες φερέτρων ἐφαίνοντο κύκλω. Ἐκτὸς τῶν νεοσκευῶν λόφων, οἵτινες ἐκάλυπτον προσφάτων νεκρῶν τὰ λείψανα, σειραὶ ὀλόκληροι ἐπιμήκων κιβωτίων καὶ πυραμίδες φερέτρων ἐκάλυπτον τὴν γῆν, δίκην σωρῶν οἰκοδομησίου ξυλείας. Ἡ περίξ τῶν πόλεων κινεζικὴ πεδιάς εἶνε συνήθως εὐρὺ κοιμητήριον, καὶ οἱ νεκροὶ πληροῦσι τὴν χώραν ὡς οἱ ζῶντες. Λέγεται δέ, ὅτι ἡ ταφὴ τῶν φερέτρων ἐκείνων εἶνε ἀπηγορευμένη, ἐνόσω ἢ αὐτὴ δυναστεία κατέχει τὸν θρόνον τῶν Υἱῶν τοῦ Οὐρανοῦ· ἀλλ' αἱ δυναστεῖαι αὐταὶ διακοῦσιν αἰῶνας ὄλους! Ὅπως δῆποτε ὁμως, εἴτε ἀληθῆς εἴτε ψευδῆς εἶνε ἡ ἀπαγόρευσις, τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι τὰ πτώματα, κατακείμενα ἐντὸς τῶν φερέτρων των, καινουργῶν ἢ κατεσκληκῶτων, πλουσίων ἢ πενιχρῶν, ἀναμένουσιν ἔτη ὀλόκληρα τῆς ταφῆς τὴν ἡμέραν.

Ὁ Κιν-Φὸ οὐδαμῶς ἠπόρει βεβαίως πρὸς τὸ θέαμα· ἄλλως δὲ προσέβαινε ἀλλόφρων καὶ οὐδὲν περὶ αὐτὸν βλέπων. Δύο ξένοι, εὐρωπαϊστὶ

ἐνδεδυμένοι, καὶ παρακολουθοῦντες αὐτὸν ἀφ' ἧς ἐξῆλθε τῆς οἰκίας του, οὐδόλως ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν του. Οὐδὲ κἂν τοὺς εἶδεν, ἐνῶ τοῦναντίον ἐκεῖνοι ἐφαίνοντο προσπαθοῦντες νὰ μὴ τὸν χάσωσιν ἐπὶ στιγμὴν. Παρακολουθοῦντες αὐτὸν ἀπὸ τινος ἀποστάσεως, ἐβάδιζον ὅτ' ἐκεῖνος ἐβάδιζε καὶ ἴσταντο ὅτε ἀνεκοπτε τὸ βῆμά του. Ἐνίοτε ἀντήλλασσον πρὸς ἀλλήλους βλέμματά τινα καὶ λόγους ὀλίγους, πρόδηλον δὲ ἦτο ὅτι τὸν κατεσκόπευον. Ἦσαν μέσου ἀναστήματος, τριακοντούτεις μόλις, εὐστατεῖς καὶ ὁμοιοὶ πρὸς ἀλλήλους, ὁμοιάζον δὲ πρὸς κύνας θηρευτικῶς, ὅξυ ἔχοντας τὸ βλέμμα καὶ ταχεῖς τοὺς πόδας.

Ὁ Κιν-Φὸ, περιπατήσας μίαν σχεδὸν λευγὰν διὰ τῆς πεδιάδος, ἀνέκαμψεν ἐπιστρέφων πρὸς τὰς ὄχθας τοῦ Χουάγγ-Πίν.

Οἱ δύο ἴχνηται τὸν ἐμμήθησαν.

Ἐπιστρέφων ὁ Κιν-Φὸ συνήτησεν ἐπαίτας τινὰς ἑλεεινοὺς τὴν θεῖαν καὶ τοῖς ἔδωκεν ἐλεημοσύνην. Περαιτέρω ἀπήντησε χριστιανὰς τινὰς Κινέζας, ἃς αἱ γαλλίδες ἀδελφαὶ τοῦ Ἐλέους ἐμόρφωσαν συναδέλφους των ἐν ἀφοσιώσει, φερούσας ἐντὸς καλῶν ἐκθετα βρέφη, συνηγμένα ἀπὸ τῶν τριῶδων! Ὁ Κιν-Φὸ ἐκένωσε τὸ βαλάντιόν του ἐντὸς τῶν χειρῶν τῶν ἐλεημόνων ἐκείνων γυναικῶν, οἱ δὲ δύο ξένοι ἐξεπλάγησαν πρὸς τιαυτὴν πράξιν κατοίκου τοῦ Οὐρανοῦ Κράτους.

Ἦλθε τέλος ἡ ἑσπέρα καὶ ὁ Κιν-Φὸ, ἐπιστρέψας εἰς τὰ τεῖχη τοῦ Σάγγ-Χαί, ἐτρέπη τὴν ὁδὸν τῆς προκυμαίας.

Ὁ κινήτος τῆς πληθυσμῶς δὲν ἐκοιμάτο ἔτι, φωναὶ δὲ καὶ ἄσματα ἀντήχον πανταχόθεν.

Ὁ Κιν-Φὸ ἔβαινε τὸ οὖς, ἐπιθυμῶν ν' ἀκούσῃ τοὺς τελευταίους λόγους, οἵτινες ἠθέλον πληρῆξαι τὰ ὄτα του πρὸ τῆς τελευταίας του.

Νέα τις ταγκαδέρη, διευθύνουσα τὴν λέμβον τῆς διὰ τῶν ἀμαυρῶν ὑδάτων τοῦ Χουάγγ-Πού, ἔψαλλε ταῦτα.¹

Ἰδέτε! Εἶν' ἡ λέμβος μου ζωγραφιστὴ καὶ μ' ἀνθ' στολισμένη.
Μὴν ἐρωτᾶτε, διατί
ἡ τρέμουσα καρδιά μου τὸν περιμένει.
Αὔριον φθάνει! Ἄς τὸν φέρῃ ἀσφαλῆ
τοῦ οὐρανοῦ τὸ νεῦμα!
Εἶν' ἡ ὁδὸς αὐτοῦ πολλή·
ἃς τὴν βραχύνῃ αὔριον ἀνέμου πνεῦμα!

— Αὔριον φθάνει! κ' ἐγώ, τί θὰ ἦμαι αὔριον, διελογίσθη ὁ Κιν-Φὸ, σείων τὴν κεφαλὴν.

Ἡ νέα ταγκαδέρη ἐξηκολούθησε ψάλλουσα:

Μακρὰν, μοῦ εἶπον, ἔφυγε· πολὺ μακρὰν
τὸ βῆμά του ἐτρέπη·
καὶ τὴν καρδίαν μου νεκρὰν

1. Ἀναγκαῖον νομίζομεν νὰ σημειωθῆ, ὅτι οἱ στίχοι οὗτοι δὲν εἶνε μετάφρασις, οὐδ' ἐλευθέρη κἂν παράφρασις τοῦ πρωτοτύπου, ἀλλὰ μίμησις αὐτοῦ, ἡ μόνη, τὸ ἐφ' ἧμῖν, δυνατὴ εἰς ἀπόδοσιν τῆς μελαγχολικῆς χάριτος τῶν ἐν τῷ κειμένῳ στροφῶν. Σ. τ. Μ.

φεύγουσ' ἀφῆκε τοῦ φυγόντος ἡ ἀγάπη.

Ὅταν ἀκούω τοῦ ἀνέμου τὴν πνοήν,
τρέμω τὴν καταγίδα.

Ἄλλ' ἀν τὸν φέρ' ἡ καταγίς;

Ἄς πνέῃ δὲν φοβούμαι! τρέμω. . . ἀπ' ἐλπίδα!

Ὁ Κιν-Φό ἤκουε σιγῶν, ἡ δὲ ταγκαδέρη ἐ-
τελείωσε το ἄσμά της διὰ τῆς ἐπομένης σροφῆς:

Μακρὰν μου τρέχεις. Τί ζητεῖς; Πλούτη, χρυσὸν

ζητεῖς μακρὰν μου πλάνης!

Πλοῦτόν μου ἔχω περισσὸν

ἐγὼ σὲ μόνον. Ἄν μακρὰν μου ἀποθάνῃ!

Ἐπᾶνελθε, ἀρκεῖ! Σελήνας τώρα τρεῖς

μὲ λείπεις καὶ σοῦ λείπω.

Ἐγὼ μετρῶ, σὺ δὲν μετρεῖς;

Καὶ μ' ἀγαπᾷς καὶ σ' ἀγαπῶ. . . — Ὅκ σοῦ τὸ εἶπω!

— Ἴσως ἔχει δίκαιον, ἐπιθύρουν ὁ Κιν Φό,
ἴσως ὁ πλοῦτος μόνον δὲν ἀποτελεῖ τὴν εὐτυχίαν!

Ἄλλὰ δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ δοκιμάσῃ τις.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ὁ Κιν-Φό εἰσῆρχετο εἰς
τὴν οἰκίαν του, οἱ δὲ δύο ξένοι, οἵτινες εἶχον πα-
ρακολουθήσει αὐτόν, ἠναγκάσθησαν νὰ σταμα-
τήσωσιν.

Ὁ Κιν-Φό κατηυθύνθη ἡρέμα πρὸς τὴν σκι-
άδα τῆς Μακροδιότητος, ἤνοιξε τὴν θύραν της,
τὴν ἐπανέκλεισε, κ' εὐρέθη μόνος ἐντὸς μικρᾶς

αἰθούσας, ἰλαρῶς φωτιζομένης ὑπὸ λαμπτήρος
ἀμαυρᾶς ἔχοντος τὰς ὑέλους.

Ἐπὶ τραπέζιου κατεσκευασμένου ἐξ ἑνὸς μὴ-
νου τεμαχίου νεφρίτου λίθου, εὐρίσκειτο μικρὰ

κυτίς, περιέχουσα κόκκους τινὰς ὀπίου, ἀνα-
μειγμένου μετὰ θανασίμου δηλητηρίου—πρό-
χειρον ἐν πάσῃ περιπτώσει καταφύγιον εἰς τὸν
ἀνιωμένον πλοῦσιον.

Ὁ Κιν-Φό ἔλαβε δύο τῶν κόκκων ἐκείνων,
εἰσῆγαγεν αὐτοὺς εἰς μικρὰν καπνοσύριγγα ἐξ

ἐρυθρᾶς ἀργίλλου, ὅπως συνήθως μεταχειρίζον-
ται οἱ ὀπιόποται, καὶ ἤτοιμάσθη νὰ τὴν ἀνάψῃ.

— Καί, πῶς λοιπόν! εἶπεν, οὐδεμίαν ἀν
συγκίνησιν θὰ αἰσθανθῶ, καθ' ἣν στιγμὴν πρό-
κειται νὰ κοιμηθῶ διὰ νὰ μὴ ἐξυπνήσω πλέον!

Διστάσας δ' ἐπὶ στιγμὴν,

— Ὅχι! ἀνέκραξε, βίπτων τὴν καπνοσύ-
ριγγα, ἥτις ἐθραύσθη χαμαί. Τὴν θέλω τὴν ἐ-
σχάτην αὐτὴν συγκίνησιν, ἔστω καὶ συγκίνη-
σις τῆς προσδοκίας τὴν θέλω. . . καὶ θὰ τὴν
ἔχω.

Ἐξελθὼν δὲ τῆς σκιάδος ὁ Κιν-Φό, ἐβάδισε,
ταχύτερον ἢ συνήθως, πρὸς τὸ δωμάτιον τοῦ
Βάγγ.

[Ἐπιτετα συνήθεια]

ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΟΡΟΘΕΤΗΣΕΩΣ

Ὁ προσδιορισμὸς τῆς ὀροθετικῆς γραμμῆς
Κράτους τινὸς στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἐξῆς θεμε-
λιωδῶν βάσεων ἃς συντόμως ἐκθέτομεν.

Πρώτη βᾶσις. Ἀρχαῖα μεθόδια πολιτικά,
ἱστορικά, οἰκονομικά καὶ ἐθνολογικά ἢ ἐθνοκρα-
τικά, ὑπάρξαντα, νῦν διαμορφωθέντα, ἢ δυνά-
μενα νὰ διαμορφωθῶσι.

Δευτέρα βᾶσις. Γεωμετρικὰ σχήματα ἢ γραμ-
μαὶ κατὰ συνθήκην (lignes conventionnelles).

Τρίτη βᾶσις. Φυσικαὶ γραμμαὶ, κορυφογραμ-
μαὶ (lignes de partage des eaux) καὶ μισγάγ-
κειαι (thalwegs).

Ἡ πρώτη ἐξόχως κοινωνικὴ, συνδέει τὸ
παρελθὸν μὲ τὸ μέλλον, ἀρμόζει εἰς τὴν ἠθικὴν
καὶ ὕλικὴν ἀνάπτυξιν ἔθνους τινὸς, εἶναι συ-
νέπεια τῶν μεγάλων ἀρχῶν τοῦ νῦν αἰῶνος, ἃς
αἱ τελευταῖαι δεκαετηρίδες διὰ περιφανῶν γε-
γονότων ἐκύρωσαν, ἀλλ' ἀπαιτεῖ μακρὰς εἰδι-
κάς καὶ ἐπιμόνους σπουδὰς, ἐγείρει κατὰ τὴν ἐ-
φαρμογὴν ἀμφισβητήσεις σπουδαίας, ἃς προκα-
λεῖ ἢ παντοειδῶν συμπερόντων σύγκρουσις, ἥτις
θίγει καὶ ἄλλων κρατῶν τὰ συμφέροντα.

Ἡ δευτέρα δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὰς στρα-
τιωτικὰς, πολιτικὰς καὶ οἰκονομικὰς ἀπαι-
τήσεις, τυγχάνει δύσκολος εἰς τὰς ἐφαρμογὰς
αὐτῆς, ἐνίοτε δ' εἶναι ἀδύνατος.

Ἡ τρίτη εἶναι ἡ μόνη κατὰ γενικὴν ἀρχὴν
ἐφαρμοσίμος. Φυσικαὶ καὶ ἀρχικαὶ γραμμαὶ (li-
gnes naturelles et principales) εἰσὶν αἱ ἀκρῶ-
ρειαι καὶ αἱ μισγάγκειαι. Ἐρευνήσωμεν ἀμφο-
τέρας.

Αἱ ἀκρῶρειαι εἰσὶ πάντοτε αἱ ἀρμοδιώτεραι
ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν ἐποψίν, εὐχερῶς δύναν-
ται ν' ἀνευρεθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, παρέχουσιν
ὀροθετικὴν γραμμὴν καταφανῆ καὶ ἀμετάβλητον
ὑπὸ τὴν οἰκονομικὴν ἐποψίν δὲν παραβλάπτουσι
τὰ συμφέροντα τῶν κατοίκων, διότι αἱ πόλεις
κείμεναι παρά τὰ ρεῖθρα τῶν ποταμῶν, τῶν πο-
ταμιδίων καὶ τῶν χειμάρρων δὲν ἀποχωρίζονται
ἐκ τῶν πλησιοχώρων χωρίων, οὐδὲ ταῦτα ἐκ
τῶν ἀροσίμων γαιῶν αὐτῶν διὰ τούτων ἀπο-
φεύγει τις τὰς ἀναφορμὰς σοβαρὰς εἰσίδας ἐπὶ
τῆς χρήσεως τῶν ὑδάτων. Ὑπὸ καθολικωτέραν
δ' ἐποψίν, ἐπειδὴ ἡ ὑπέροχαις καὶ διάβασαι αὐ-
τῶν παρέχει φυσικῶς δυσχερείας, χωρίζει τοὺς
οἰκοῦντας τὰς ἀντιθέτους κλιτύας τοῦ ὄρους, ὁ
χωρισμὸς δ' οὗτος εἶναι κατὰ τοσοῦτον ἀξιοση-
μείωτος, ἐφ' ὅσον ὁ πολιτισμὸς τῶν οἰκούντων
εἶναι μικρότερος.

Ἡ πείρα δι' ἀνυπολογίστων καταστροφῶν εἰς
διαφόρους χώρας ἀπέδειξεν, ὅτι οὐδὲ τὰ φράγ-
ματα (barrages) οὐδὲ τὰ προχώματα (digues)
εἰσὶν ἐπαρκῆ ἀμυντικὰ μέσα πρὸς πρόληψιν τῶν
πλημμυρῶν. Οἱ ἀσχολούμενοι εἰς τὰ δημόσια
ἔργα διαφοροτρόπως ἀπειραβήθησαν νὰ πειρα-
λώσῃ τὰς ἐκ τούτων βλάβας, ὁμοφώνως δ' οἱ ἀρ-
μόδιοι καὶ διὰ σπουδαίων νομοθετημάτων κα-
τέληξαν εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ μόνου ἐπαρκούς
καὶ πρακτικοῦ μέσου, ἥτοι εἰς τὴν ἀπόσβεσιν
τοῦ χειμάρρου, κατὰ τὴν τεχνικὴν ἔκφρασιν, ἣν
κατορθοῦσιν ἀπαγορευόντες τὸ δικαίωμα τοῦ νέ-
μεσθι (διὰ ποιμνίων) τὴν λεκάνην τῆς ἀπορροῆς
(bassin de reception) καὶ ἀναδασούντες ταύτην
διὰ φυτειῶν.

Ὅθεν αἱ ἀκρῶρειαι εἰσὶ καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψίν
τῶν δημοσίων ἔργων καὶ τῆς δασονομίας πρόσ-
φοροι πρὸς τὰ ζωτικὰ τῶν κατοίκων συμφέροντα.

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἐποψίν
δέον νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ γραμμὴ τῆς ἀ-
κρῶρειας δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ μεγάλην ἀνάπτυξιν,
διότι διὰ νὰ ἐπιτηρηθῇ δεόντως (la ligne d'ob-
servation) ἀπαιτεῖ μεγάλας στρατιωτικὰς δυν-
άμεις, ἐκτὸς ἐκείνων ὧν χρεῖαν ἔχουσι διὰ τὴν
τακτικὴν ἀμυντὰν (défense tactique) καὶ τῶν ἀ-
παιτουμένων διὰ τὰς ἐφεδρείας, ἥτοι διὰ τὴν
στρατηγικὴν ἀμυντὰν (défense stratégique)·
ὅτι δὲν πρέπει νὰ παρέχῃ πολλὰς διαβάσεις
διὰ τῶν αὐχένων (cols, δερβενίων) καθέτους ἐπὶ
τῆς ὀροθετικῆς γραμμῆς. Πρέπει δὲ νὰ παρέχῃ
εὐκόλον καὶ κατὰ τὰς τέσσαρας ὥρας τοῦ ἔτους
συγκοινωνίαν μὲ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, διότι
διὰ τούτων τῶν συγκοινωνιῶν δύναται τις νὰ
φυλάττῃ τὴν χώραν κατέχων οὐχὶ ἅπαντα τὰ
σημεῖα, ἀλλ' ἐκείνα μόνον πρὸς ἃ αἱ διάφοροι τῆς
συγκοινωνίας ὁδοὶ συγκλίνουσι.

Μισγάγκειαι. Ἀπὸ τῶν παναρχαίων χρόνων
μέχρι τῶν νεωτάτων οὐδέποτε αὐταὶ ἐχρησίμευ-
σαν ὡς ὄρια Ἐπικρατειῶν. Οὕτω π.χ. ἡ Ἥλις,
ἡ Μεσσηνία, ἡ Λακωνία, ἡ Ἀρκαδία, ἡ Ἀχαΐα,
ἡ Ἀργολίς, ἡ Κορινθία, ἡ Ἀττικὴ, ἡ Βοιωτία,
ἡ Φωκίς, ἡ Λοκρὶς περιωρίζοντο ὑπὸ θέσεων, ἐν
αἷς οὐδεμίαν ἀπαντᾶται μισγάγκεια.

Ἡ Θεσσαλία οὐδέποτε ἐθεωρήθη ὡς ἀπολή-
γουσα εἰς τὸν Πηνειὸν ὡς εἰς ὄριον.

Ἡ Ἥπειρος, διαθεομένη ὑπὸ πολυαριθμῶν
ποταμῶν, οὐδένα τούτων εἶχεν ὡς ὄριον.

Τὴν Μακεδονίαν οὐδεὶς ὤρισεν ὡς χώραν ἀπο-
τετρατιζομένην εἰς τὸν Ἀλιάκμονα, τὸν Στρυ-
μόνα, τὸν Νέστον ἢ τὸν Ἀξιόν.

Τὴν Ἰουδαίαν περιωρίζον ὁ Λίβανος καὶ ὁ Ἄν-
τιλίβανος.

Αἱ ἐν τῇ Γαλιταίᾳ κτήσεις τῆς Ῥώμης ὑπερ-
βάσαι τὸν Ῥοδανὸν ἐκέκτηντο ὡς φυσικὸν ὄριον
τὰ ὄρη Cevennes.

Ἡ τοῦ μεγάλου Καρόλου εὐρεῖα αὐτοκρατο-
ρία οὐδέποτε ἔσχεν ὡς ὄρια μῆτε τὸν Ἄλβιν
(Elbe), μῆτε τὸν Δούναβιν, μῆτε τὸν Theiss,
μῆτε τὸν Raab.

Ἡ Ἰσπανία ὡς ἐν Κράτος καὶ τὰ διάφορα
Κράτη, ἅτινα ἀπετέλουσαν αὐτήν, οὐδέποτε εἶχον
ὄρια τοὺς ποταμούς καὶ τὰς μισγάγκειας. Οὕτω
λ.χ. οὔτε ὁ Ebre, οὔτε ὁ Guadalquivir, οὔτε ὁ
Guadiana, οὔτε ὁ Duro, οὔτε ὁ Minho, οὔτε ὁ
Xucar, οὔτε ἡ Segura ἐγίνοντο ποτὲ ὄρια τῶν
βασιλείων τῆς Ἰσπανίας.

Ὁ Ναπολεὼν καίτοι βλεπὼν ἐξηντηλένας ὁ-
παστῶν τὰς δυνάμεις αὐτοῦ τὸ 1813, συμπε-
πυκνωμένους δὲ τοὺς ἀντιπάλους, ἀπέκρουσε τὸ
ποτάμιον ὄριον, ὅπερ οἱ σύμμαχοι προὔτειναν
τότε αὐτῷ κατὰ τὸ περιβόητον ἀλλ' ἀνωφελὲς
Συνέδριον τῆς Πράγας.

Τὴν μεγάλην Σινικὴν αὐτοκρατορίαν οὐδέποτε
ὤρισεν ὁ ποταμὸς Ἀμούρ· γνωστὸν δ' ὅτι οἱ Σι-
ναὶ ἔκτισαν τὰ περίπυστα Σινικὰ τεῖχη, ὅπως
προσκήττωνται σὺν ταῖς φυσικοῖς ὄρειναις συνό-
ροις καὶ τεχνητὰ ἐμπόδια.

Ἐν ταῖς Ἰνδίαῖς οὐδέποτε ὁ Γάγγης ἐχρησί-
μευσεν ὡς ὄριον. Ἐν Ἰταλίᾳ ὡσαύτως, ὅτε ἦτο
αὕτη διηρημένη εἰς διαφόρους Πολιτείας καὶ
διάφορα Κράτη, οὐδέποτε οὐδεὶς ποταμὸς ὤριζε
τινα ἐξ αὐτῶν, ἀπασῶν ἄλλα φυσικώτερα καὶ
ὀχυρότερα ὄρια κεκτημένων.

Καὶ ἡ παρούσα δ' ἐν γένει κατάστασις τῆς
Εὐρώπης εἶναι τοιαύτη (πλὴν ἐξαιρετικῶς τοῦ
κάτω Δουναβέως), ὥστε τὰ πλείστα τῶν Κρα-
τῶν αὐτῆς περιορίζονται ὑπὸ ὅλων ἄλλοίων ὄ-
ριων παρά τὰ τῶν μισγαγκειῶν.

ΠΑΝΟΣ Θ. ΚΟΛΟΚΟΤΡΑΝΗΣ.

Η ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΙ Ο ΖΟΛΑ

Ἐπιστολὴ πρὸς ἐπαρχιώτην.

ΤΟΙ ΚΡΙΘΙΟ Χ***, εἰς ὄριον.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 26 Νοεμβρίου 1879.

Ἀγαπητέ μου φίλε,

Πλήττει, λέγεις, φοβερὰ εἰς τὴν μοναξίαν
σου, καὶ θέλεις διασκεδάσιν. Χασμαῖσαι ἀπὸ
πρωίας μέχρις ἑσπέρας· ἐβαρύνθης ν' ἀναγινώ-
σχῃς τὰ τιμολόγια τῶν ἀνταποκριτῶν σου καὶ
τὰ δελτία τῶν εὐρωπαϊκῶν χρηματιστηρίων,
ἀπέκαμες σπουδάζων τὰ πρωτόκολλα τῶν ἐν
Κωνσταντινουπόλει διπλωματικῶν διαπραγμα-
τεύσεων περὶ τοῦ ὀροθετικοῦ ἑλληνικοῦ ζη-
τήματος καὶ ἀναμένων τὴν λύσιν του, ἵνα εὐ-
φρανθῇ τέλος ἡ διψῶσα πατριωτικὴ σου καρ-
διά, καὶ θέλεις νὰ πληρώσῃς κάπως τὰς πα-
ραδόξως κενὰς ὥρας τῆς πολυασχόλου αὐτῆς
σχολῆς σου, καὶ ζητεῖς νὰ σοῦ στεῖλω ἐξ Ἀ-
θηνῶν εὐάρεστον τι ἀνάγνωσμα, ἐλαφρὰν τινα
ψυχαγωγίαν τῆς θυμοβαροῦς σου ἀνίας. Δὲν ἀρ-
κεῖσαι δὲ μόνον εἰς τὴν περιπαθῆ καὶ συγκι-
νητικὴν ἀπεικόνισιν τοῦ νοσήματός σου, ἀλλὰ
καὶ ὀρίζεις μόνος σου τὸ ἱατρικόν. Τύπος ἱκανῶς
περιεργὸς ἐμπειρικοῦ ἱατροῦ, δοκιμάζοντος τὰ
ἱατρικά του ὄχι μόνον εἰς ξένους, in anima
vili οὕτως εἶπεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἐ-
αυτοῦ του, ὑποδεικνύεις σὺ αὐτὸς τὰ μέσα τῆς
θεραπείας. Διστάζεις, εἶνε ἀληθές, ἀλλὰ πολὺ
φοβᾶσαι, ὅτι ὁ δισταγμὸς σου εἶνε φαινόμενος
μόνον καὶ καθ' ὑπόκρισιν. Ἡκουσες, μοὶ γρά-
φεις, ἄπειρα περὶ τοῦ περιωνύμου Zola καὶ τῶν
ἔργων του, ἅτινα καθ' ἑκάστην ἀνά μυριάδας
ἀρπάζουσιν οἱ παρισίνοί, νωπὰ ἔτι καὶ μυρίζοντα
τυπογραφικὴν μελάνην, ἀπὸ τῶν βιβλιοπωλείων
τὰς θυρίδας. Ἀνέγνωσες τόσα καὶ τόσα περὶ τῆς
φοβερᾶς αὐτῆς φυσιολογικῆς σχολῆς, τῆς école
naturaliste, ἥτις, — σημειώσαι καὶ τοῦτο, τὸ
ὅποσον βεβαίως δὲν γνωρίζεις, διότι εἶνε νέον
πρόσφατον, τὸ ὅποσον αὐτὴν μόλις τὴν ἐβδομάδα

μὰς ἐφθασεν ἐκ Παρισίων, — δὲν ὀνομάζεται πλέον οὕτω, ἀλλὰ λέγεται *nana turaliste*, μετὰ τὴν τεραστίαν ἐπιτυχίαν τῆς *Nana*· ὥστε κατέλαβε καὶ σὲ ἡ σατανικὴ ἄρεξις νὰ δοκιμάσῃ τὸν καρπὸν τῆς γνώσεως, νὰ αἰσθανθῆς εἰς τοὺς ὀδόντας σου τὴν εὐάρεστον ἐκείνην αἰμωδίασιν τοῦ ὄξυνοῦ μήλου τῆς Εὐας, καὶ θέτων αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸν περιέργον δάκτυλόν σου ἐπὶ τὸν τύπον τῶν ἡλῶν, νὰ μυηθῆς ἰδίαις αἰσθήσεσι τὰ παράδοξα αὐτὰ Ἐλευσίνια, ἅτινα πολὺ φοβεῖσαι, λέγεις, ὅτι μέλλουσι νὰ μεταβάλλωσιν ἐν τὸς ὀλίγου τὴν φιλολογικὴν ὄψιν τοῦ αἰῶνος, καὶ νὰ παρατρέψωσιν ἐπὶ νέαν κοίτην τὸ βεῦμα τῆς συγχρόνου διανοητικῆς παραγωγῆς. Ἐπεθύμεις λοιπὸν — κ' ἐδῶ ἀρχίζουσιν οἱ ἀστεῖοί σου καὶ προσπεποιημένοι δισταγμοί, ν' ἀναγνώσῃς καὶ σὺ κανὲν ἔργον τοῦ *Zola*, τοῦ νεαροῦ αὐτοῦ αἰρεσιάρχου, ὃν συγκατανεύουσιν οἱ θαυμασταὶ καὶ ὀπαδοὶ του νὰ ὀνομάσωσι μαθητὴν τοῦ *Balzac*, μόνον καὶ μόνον ἕνα κηρύξωσιν αὐτὸν ἀνώτερον τοῦ διδασκάλου. Ἦθελες ν' ἀναγνώσῃς κανένα τόμον τῆς σειρᾶς τῶν *Rougon-Macquart*,... τὸ *Assommoir* παραδείγματός χάριν — δὲν μοῦ σημειώνοις ὅμως, ἂν γαλλιστὶ ἢ ἑλληνιστὶ, διότι δὲν γνωρίζεις ἴσως, ὅτι ἡμεῖς ἐδῶ τὸ μεταφράζομεν καὶ τὸ μεταφράζομεν μάλιστα καὶ αὐτοκτονεῖον. Ὁὰ ἦσο δ' εὐτυχῆς — δὲν τὸ λέγεις ἀπὸ ἐντροπῆν σου, ἀλλὰ σὲ μαντεύω, ἀρσενικὴ Εὐα! — ἂν κατώρθωνα νὰ σοῦ στείλω τοὺς ἐκδεδομένους ἀριθμοὺς τοῦ *Voltaire*, διὰ νὰ λιχνεύσῃς, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Λουκιανός, περὶ τὰ σκανδαλώδη θέλητρα τῆς *Nana*, ἅτινα ἀποκαλύπτονται ἀπὸ δύο ἡδὴ ἐβδομάδων καὶ εἰς τοὺς Ἑλληνας ἀναγνώστας τῶν Ἀθηνῶν, χάρις εἰς τὴν ἐπαινετὴν ἐτοιμότητα τῆς ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας. Μ' ἀφίνας ὅμως οὐχ ἤττον ἐλεύθερον νὰ ἐκλέξω ὅ,τι μ' ἀρέσκη καὶ νὰ σοῦ στείλω ὅ,τι θέλω· ἐπιθυμοῦσι δὲ πρὸ πάντων νὰ σοῦ εἶπω τὴν γνώμην μου περὶ τῶν προϊόντων ἐκείνων τῆς φυσιολογικῆς, ἢ φωτογραφικῆς κάλλιον σχολῆς, ὡς τὴν ὀνόμασεν εὐφυῆς Ἑλληὴν δημοσιογράφος, καί, πρὶν εἰσελθεῖς εἰς Μινωταύρου τὸ σπήλαιον, ζητεῖς, ὡς γνήσιος τοῦ Θησέως ἀπόγονος, τῆς Ἀριάδνης τὸν μίτον.

Σ' εὐχαριστῶ, φίλε μου, διὰ τὴν καλὴν σου ὑπόληψιν, ἀλλὰ δὲν σ' εὐχαριστῶ καὶ διὰ τὴν ἐντολήν σου. Μὴ ἀπορήσῃς δὲ διὰ τὴν ἀντίφασιν αὐτὴν, διότι πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι, ἂν ἐκτελέσω τὴν ἐντολήν σου, θὰ μεταβάλλω ἴσως ἢ θὰ κλονίσω τὴν ὑπόληψιν ἐκείνην. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει, ἂν ἐκτελέσω τὴν ἐντολήν σου, θὰ τὴν ἐκτελέσω κατὰ τὸ ἤμισυ μόνον. Ὁὰ σοῦ στείλω γνώμην καὶ κρίσιν — ἀφθονον καὶ πρόχειρον ἐν Ἀθῆναις τὸ ἐμπόρευμα, — ὅχι ὅμως καὶ βιβλία. Ἄν δὲ μὲ ἀναγνώσῃς, καὶ ἐλπίζω νὰ μ' ἀναγνώσῃς μέχρι τέλους, θὰ παραδεχθῆς καὶ σὺ, ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ σοῦ στείλω καὶ τὰ δύο

συγχρόνως· ἢ ἔπρεπε νὰ σοῦ στείλω βιβλία χωρὶς γνώμην, ἢ γνώμην χωρὶς βιβλία. Προτίμησα τὸ τελευταῖον, καὶ νομίζω ὅτι πράττω ἔργον εὐσυνείδητον ἀνθρώπου, εἰς τοῦ ὁποίου τοὺς ὄμους ἔθηκε βαρὺ *charge d'ame* ἢ φιλικὴ σου ἐμπιστοσύνη.

Τὶ πράγμα εἶνε, μ' ἐρωτᾷς, ἡ περιβάλλουσα αὐτὴ φυσιολογικὴ σχολή, περὶ ἧς τοσαύτη γίνεται σήμερον ἡ τύρβη εἰς ὅλον τὸν εὐρωπαϊκὸν τύπον; Θέλεις τὴν γνώμην μου καθαρὰν καὶ σύντομον; Ἰδοῦ. Ἡ σχολὴ αὐτὴ οὐδὲν ἄλλο εἶνε, κατὰ τὴν ταπεινὴν μου γνώμην, ἢ ἡ ἐσχάτη τῆς παρακμῆς ἀκμὴ, ἂν ἀληθεύῃ, — καὶ ἀληθεύει, σημειώσαι, — ἡ λέξις *décadence*, διὰ τῆς ὁποίας ὁμόφωνοι πάντες οἱ σύγχρονοι σπουδαῖοι κριτικοὶ χαρακτηρίζουσι τὴν σημερινὴν φιλολογικὴν παραγωγὴν τῆς Γαλλίας. Ἄλλὰ τοῦτο δὲν σοῦ ἀρκεῖ βέβαια, καὶ ἔχεις δίκαιον· θέλεις κάπως πρακτικώτερον καὶ μάλλον συγκεκριμένον τὸν ὀρισμὸν. Θέλεις νὰ μάθῃς ποῖα ἢ ἐπιβολὴ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς φυσιολογικῆς αὐτῆς σχολῆς; Θέλεις νὰ μάθῃς τί ζητεῖ αὕτη καὶ τί κάμνει, πόθεν ἀνεχώρησε καὶ ποῦ βαδίζει. Ἰδοῦ καὶ εἰς τὰ ἐρωτήματά σου ταῦτα ἡ ταπεινὴ μου ἀπάντησις. Τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς συγχρόνου γαλλικῆς μυθιστοριογραφίας — διότι εἰς τὸ μυθιστόρημα πρὸ πάντων ἐνέσκηψε μέχρι τοῦδε ὁ φιλολογικὸς οὗτος λοιμὸς — βάσιν του κυρίαν καὶ ἀφετηρίαν ἔχει τερατώδη τινὰ παρανόησιν μεγάλης αἰσθητικῆς ἀληθείας. Εἶνε ἀναντιρρήτων σήμερον καὶ ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας, ὅτι ἀπαραίτητον προσὸν παντὸς ἀληθινοῦ καλλιτεχνήματος εἶνε ἡ ἀλήθεια. Ποίησις καὶ ψεῦδος, καλλιτεχνία καὶ ψεῦδος εἰσὶν ἀσυμβίβαστα πλέον πράγματα εἰς τὸν σημερινὸν αἰῶνα, ὅτε παρήλθεν ὁ συρμὸς τῶν πρὸς τὴν σελήνην στεναγμῶν καὶ τῶν μετὰ τῶν κυπαρίσσω διαλόγων, οἵτινες κῆρυξαν ἄλλοτε καὶ κατεγοήτευσαν τοὺς πατέρας ἡμῶν καὶ τοὺς πάππους. Ἄν ὅμως τέχνη θὰ εἴπῃ ἀλήθεια, παντάπασιν δὲν σημαίνει τοῦτο, ὅτι ἀλήθεια θὰ εἴπῃ τέχνη. Καὶ ἂν οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ, οὐδ' αὐτοὶ οἱ τῶν ἰδανικῶν ἰδανικώτατοι, ὅτι αἰσθημα ψευδῆς, χαρακτῆρες ψευδεῖς, ψευδῆς παράστασις ψευδῶν πραγμάτων δὲν ἀποτελοῦσι καλλιτεχνήματα βιώσιμον οὐδ' ἄξιον τοῦ ὀνόματός του, οὐδεὶς ὅμως ἐπίσης, ὀρθῶς φρονῶν, ἀπροκατάληπτος καὶ πάσης φιλολογικῆς ἢ καλλιτεχνικῆς φαρτρίας ξένος, δύναται νὰ παραδεχθῇ, ὅτι μόνη ἡ ἀλήθεια καὶ ὅλη ἡ ἀλήθεια, κατὰ τὴν ὁμῆν φράσιν τῶν ποινικῶν νόμων, εἰσὶ τὸ θέμα καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς γνησίας τέχνης. Ἄλλὰ τοῦτο δυστυχῶς παρεδέχθησαν καὶ ἀνεκήρυξαν ὡς νόμον αἰσθητικὸν οἱ δεῖλοὶ μὲν τὸ κατ' ἀρχὰς ἀλλ' ἀπτόητοι πλέον καὶ αὐτάρκεις σήμερον ἱεροφάνται τῆς φυσιολογικῆς σχολῆς, καὶ ἐκ τῆς διανοητικῆς ταύτης νόσου ἐτέχθησαν τὰ

φιλολογικὰ τέρατα, ἅτινα ὀφείλει ἀπὸ δέκα καὶ δεκαπέντε ἡδὴ ἐτῶν ἡ Γαλλία εἰς τὴν ὑπερικῆν φαντασίαν τοῦ *Flaubert* καὶ τῶν *Goncourt*, τοῦ *Feydeau* καὶ τοῦ *Zola*, ἐν μέρει δὲ καὶ τοῦ *Alphonse Daudet*. Ἐκλείσαν οἱ νεαροὶ σχολάρχαι πρὸ τῆς φαντασίας πάντα τὸν ἰδεώδη κόσμον, ἀπηγόρευσαν εἰς αὐτὴν οἰανδήποτε πρὸς τὰ ἀνω πτῆσιν, καὶ προγράψαντες ἀμειλίχτως πᾶν ὅ,τι περιφρονητικῶς ἀποκαλοῦσι *bleu*, ὡς ὁ ἦρος κωμωδίας τινὸς τοῦ *Octave Feuillet* — ὁ *Montjoye* νομίζω — ἔκλεισαν τὰς πτέρυγας τοῦ δημιουργοῦ πνεύματος, μετέβαλον αὐτὸ εἰς χθῆνα οἰκίστιον, καὶ τὸ ἔκλεισαν ἐντὸς τοῦ ὀρνιθῶνος, ὅπου ὅλον τὸν περίεξ ὀρίζοντα πληροῦσι φυσικῶς καὶ φυσιολογικῶς... ὀρθος μόνον καὶ ἀσύβαλα.

Ἐκ τούτων ἐννοεῖς, φίλε μου, ὅποια εἰσὶ γενικῶς τὰ θέματα τῶν ἔργων των, ὅποιοι ὁ κόσμος ἂν ἰδίως ἀσμενίζουσιν, ὅποια τ' ἀντικείμενα ὅσα εὐαρεστότατα περιγράφουσι, τὰ αἰσθήματα εἰς ὧν τὴν ἀνάλυσιν ἀρέσκονται, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτὴ ἢν εὐχαρίστως λαλοῦσι. Καταγώγια μεθύσων καὶ ὀλέθρων, ἀστυλα φαυλότητος, οἰκοὶ ἀπωλείας, κυβεῖς χρημάτων καὶ τιμῆς: τοιαῦτα εἰσὶ τὰ συνήθη τῆς περιγραφικῆς των φαντασίας διαιτητήματα. Οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν αὐτῶν, οἵτινες μόνον μετὰ τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων εἶχον ἄλλοτε γνωριμίαν, ἐγένοντο οἱ προσφιλεῖς ἦρωες τῆς νέας σχολῆς, τὰ αἰσθήματα καὶ φρονήματά των ἀπετέλεσαν εὐρὺ κερδοφόρον μεταλλεῖον διὰ τοὺς νεοφύτους ἱεροφάντας τῆς, καὶ τὸ ἦθος αὐτῶν, αἱ χειρονομίαι των καὶ ἡ γλῶσσά των ἀντικατωπτρίσθησαν ἐν πάσῃ φωτογραφικῇ πιστότητι ἐντὸς τῶν περιλαλήτων ἐκείνων μυθιστορημάτων, ἅτινα κατήτησαν νὰ σκανδαλίσωσι καὶ σοῦ τοῦ τιμίου οἰκογενειάρχου τὴν περιέργειαν.

Μὴ δὲ τυχὸν ὑποθέσῃς, ὅτι τῆς φιλολογικῆς αὐτῆς πανόλους, ἧτις λυμαινεται σήμερον τὴν Γαλλίαν, ἀφορμὴ καὶ μόνη ὑπῆρξεν ἡ ἀνεπίγνωτος ἢ καὶ σκόπιμος ἴσως παρανόησις τῆς μεγάλης ἐκείνης αἰσθητικῆς ἀληθείας περὶ ἧς ἔλεγον πρὸ μικροῦ. Ὅχι· συνετέλεσε πιθανῶς καὶ τοῦτο εἰς ἐπώασιν τῆς νόσου· ὅ,τι ὅμως, νομίζω, ἀνεπτύχεν αὐτὴν εἶνε ἡ παντελής παραγωγικὴ ἀνικανότης, ἢ διανοητικὴ οὕτως εἰπεῖν ἀσυλληψία τῶν συγγραφέων, οἵτινες ὑπῆρξαν τὰ πρῶτά της θύματα. Μὴ δυνάμενοι νὰ παραγάγωσι τι ἀφ' ἑαυτῶν, ἐπεβάλλοντο ν' ἀντιγράψωσι, καὶ ἀντέγραψαν ἀληθῶς τὴν φύσιν καὶ τὴν πραγματικότητα. Συναισθανόμενοι προδήλως, ὅτι ἡ ἡγυλωμένη οὕτως εἰπεῖν διάνοιά των μάτην ἤθελε κοπιᾶσαι, προσπαθοῦσα ν' ἀναμορφώσῃ εἰς καλλιτεχνικὴν τελειότητα τοῦ καθ' ἡμέραν βίου τὰς σκιὰς καὶ τὰ πρόσωπα, καὶ μάτην ἤθελεν ἀγωνισθῆ, κατὰ τὰς ἀληθείας τῆς ἀληθοῦς τέχνης ἀπαιτήσεις, νὰ ἐμφυσῆσῃ τὴν ζωὴν τῆς καθόλου ἀληθείας εἰς τὴν ἐπὶ μέρει ἀλήθειαν,

καὶ νὰ μεταβάλλῃ αὐτὴν οὕτω ἀπὸ πραγματικῆς ἀληθείας εἰς ἀλήθειαν καλλιτεχνικὴν, προτίμησαν νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἀπλῆν περιγραφὴν τοῦ πραγματικοῦ κόσμου, καὶ τὴν περιγραφὴν αὐτὴν ἐκήρυξαν τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς νέας φιλολογικῆς θρησκείας, ἧς καὶ ἐχειροτόνησαν αὐτοὶ ἑαυτοὺς μύστας καὶ λειτουργοὺς.

Ἐκλεμύνησαν, βλέπεις, καὶ τοῖς ἐσόμενοι προφανῶς νὰ λησμονήσωσιν, ὅτι τῆς τέχνης ἀποστολὴ δὲν εἶνε ν' ἀντιγράψῃ μέχρι δουλικῆς πιστότητος τὴν πραγματικότητα, οὐδὲ ν' ἀποταμιεύῃ εἰς τὰ ἔργα της πᾶσαν τὴν πεζότητα τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, οὔτε ν' ἀντανακλᾷ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν κοινὴν καὶ ἄξεστον καὶ ἀκάθαρτον ὄψιν, οὔτε νὰ μεταβάλληται εἰς κάτοπτρον, ὅπου ν' ἀναγνωρίζῃ ὁ θεατῆς τὸ πρόσωπον τοῦ ὑπηρετοῦ του, τῆς πλυντριάς του, τοῦ καπνοδοχοκαθαριστοῦ του, ἢ καὶ ἄλλων, πλειότερον μὲν ἴσως καθαρῶν ἀλλ' ὀλιγώτερον βεβαίως σεμνῶν προσώπων, μεθ' ὧν ἔτυχε ποτε νὰ κάμῃ γνωριμίαν. Παρεγγώρισαν, ἢ κάλλιον εἰπεῖν ἠθέλησαν νὰ παραγνώρισωσιν, ὅτι ὁ καλλιτέχνης δὲν εἶνε ἀντιγραφεὺς, οὐδὲ ἡ ζωγραφικὴ φωτογραφία. Πρὸς τί τότε ἡ τέχνη, καὶ ποῖα της ἢ ἀνάγκη καὶ ποῖός της ὁ σκοπός, ἀφοῦ ὑπάρχει ζωντανὴ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, πολὺ βεβαίως ἀληθεστέρα καὶ πολὺ πάσης φωτογραφίας προτιμότερα, ἢ πραγματικότης; Μὴ τυχόν, ἐν' ἀπαθανάτισῃ τὴν φλυκταινώδη μορφήν τοῦ κουρέως σου, ἢ τὸ πλαδαρὸν πρόσωπον τῆς μαγειρίσσης μου, ἢ τοὺς μελανοστίκτους καὶ ρυπαροὺς βραχιόνας τοῦ ὀδοκαθαριστοῦ; Ὅχι, βεβαίως. Ὁ τὴν δημιουργὸν δύναμι ἐμφυσήσας εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου δὲν τὴν ἐνεφύσησε πρὸς τοῦτο, οὐδὲ θὰ κατορθώσῃ ποτὲ ὁ διασημώτατος τῶν φωτογράφων, ὅσον στιλπνὸς καὶ ἂν ἦνε τῶν φωτογραφιῶν του ὁ χάρτης, ὅσον τιτλοφόρος καὶ ἂν ἦνε ἡ θύρα του, ὅσον ὑψηλὸν καὶ ἂν ἦνε τὸ μέγαρόν του, νὰ ὀνομασθῇ καλλιτέχνης.

Ἄλλὰ διατί, θὰ μ' ἐρωτήσῃς ἴσως, ἀφοῦ θέλουσιν οἱ τῆς νέας σχολῆς θιασῶται νὰ περιγράψωσι τὸν πραγματικὸν κόσμον, περιορίζονται, ὡς ἔλεγον ἀνωτέρω, εἰς περιγραφὴν ἀποτροπαίων κυρίως καὶ βδελυρῶν σκηνῶν, θεαμάτων ἀπῶν καὶ προξενούντων ἀπόχρημα ναυτίαν, ἀντικειμένων ὧν ἐνώπιον δὲν δύναται τις νὰ παρέλθῃ εἰμὴ κλείων τὴν ῥινά του καὶ θλίβων τὸν στόμαχόν του; Αὐτὴν ἄρα γε μόνον τὴν ὄψιν ἔχει ὁ πραγματικὸς κόσμος; Κακοῦργοι μόνον καὶ μέθυσοι καὶ προῶλεις καὶ πλάσματα ἐκπεπωκότα ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ; Κοπρῶνας μόνον καὶ μιάσματα, ἀμάρας μόνον καὶ ἀκαθαρσίας, ἔλκη καὶ σαπρίαν μόνον, ῥάκη καὶ ἀσύβαλα καὶ οὐδὲν ἄλλο περιέχει ὁ κόσμος οὗτος; Ὅχι, βεβαίως· ἔχει καὶ τι ἄλλο τὸ σύμπαν αὐτό, οὔτινος τὴν φωτογράφησιν ἐπεχειρήσεν ὁ *Zola* καὶ οἱ ἑταῖροί του. Ἐχει καὶ τὴν ἰλαρὰν του ὄψιν· ἔχει καὶ οὐρανόν, καὶ

χλόην και ἥλιον· ἔχει και τιμίους ἀνθρώπους, νικητομένους τὴν ὄψιν και τὰς χεῖρας, μὴ κλέπτοντας, μηδὲ μεθυσκομένους, μηδὲ διανοικτερεύοντας εἰς καταγῶγια ἀκατονόμαστα· ἔχει και γυναῖκας ἀξίας ἀγάπης και σεβασμοῦ, ὧν θέλγει τὸ μειδιάμα και συγκινεῖ ἡ λαλιά· ἔχει και αἰσθημάτων ὁ κόσμος οὗτος εὐγενῆ, και πράξεις δυναμένας νὰ ἐμπνεύσῃ καλλιτέχνην, και πόθους οὐχὶ χαμαιπετεῖς, και πάθη βεβαίως, ἀλλ' οὐχὶ πάντα κτηνώδη οὐδὲ πάντα ἀπόβλητα. Διατί λοιπόν, ἐπαναλαμβάνεις, ἀπέκλεισαν ταῦτα πάντα τοῦ καλλιτεχνικοῦ των πεδίου οἱ φιλολογικοὶ φωτογράφοι, και ἔστησαν τὴν εἰκαστικὴν αὐτῶν μηχανὴν ἀπέναντι τοῦ βορβόρου μόνον και τῶν τελμάτων; Μή τοι τυχὸν εἶνε τοιαύτη ἡ γαλλικὴ κοινωνία, ἣν περιγράφουσιν; Ὁχι· ἀναντιρρήτως ὄχι. Ὁμόφωνος μέχρι τοῦδε διεμαρτυρήθη κατὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἡ κριτικὴ τῆς Γαλλίας, και δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἴνῃ τις τυφλὸς αὐτῆς ἐπαινέτης, ἵνα ἰσχυρισθῇ τὸ ἐναντίον. Ὅσον και ἂν ἦνε, και εἶνε βεβαίως διεσθαρμένη σήμερον ἡ σύγχρονη παρισινὴ κοινωνία, δὲν κατήντησεν ὁμοῦς ἀκόμη εἰς τοσαῦτον καταπτώσεως βάθος, οὐδὲ μετεβλήθη εἰς ὄμιλον μεθύσων, ἀργῶν, κλεπτῶν και δολοφόνων, εἰς ἀμῆνος συντεταγμένον μαυλιζομένον και μαυλιστῶν, εἰς κόσμον εὐωχητῶν και κραιπαλώντων, ὁποῖους εἰκονίζουσιν ἀνα πᾶσαν σχεδὸν σελίδα τὰ βιβλία ἐκεῖνα, ἅτινα ἐπεθύμησες νὰ ἀναγνώσῃς. Ἀλλὰ τότε λοιπόν—θὰ προσθέσῃς και ἔχεις δίκαιον—ἡ φασερά τῆς λοιμώδους αὐτῆς φιλολογίας ἐπιτυχία σημαίνει, ὅτι οἱ ἀναγνώστῃ τοῦ Zola και τῶν συντρόφων του, οἱ συνωστίζόμενοι πρὸ τῆς θύρας τῶν βιβλιοπωλείων, ἵνα προαρπάσῃ τὸ Assommoir και τὰ φύλλα τῆς Nana, ἀρέσκονται βεβαίως εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ῥυπαρῶν ἐκεῖνων και ὑπὸ πᾶσαν ἐποφιν ναυτιωδῶν σελίδων, ὅτι ἡ νοσηρὰ των περιέργεια καταπίνει ἀπληκτος τὸ παρατιθέμενον δριμύ ἐδεσμα, ὅτι ὁ δυσπαθὴς αὐτῶν οὐρανίσκος γαργαλίζεται εὐάρεστος ὑπὸ τῆς assa foetida, ἣν ἐκ τῆς φιλολογικῆς των χύτρας κενώνουσι καθ' ἡμέραν οἱ πρωτάρχει τῆς νέας σχολῆς, και ὅτι τέλος πάντων διὰ τοῦτο και μόνον γράφουσιν οὗτοι, διότι ἀγοράζουσιν ἐκεῖνοι.

Ναί, φίλε μου· ναί, δυστυχῶς, και ὁ λόγος οὗτος εἶν' ἐπίσης μία των κυριωτάτων τῆς νόσου ἀφορμῶν. Τὸ πρᾶγμα, ὡς βλέπεις, λαμβάνει μορφήν καθαρὰς κερδοσκοπικῆς ἐπιχειρήσεως, κανονισμένης ὑπὸ τοῦ ἀδιαπτώτου οικονομικοῦ νόμου τῆς ζητήσεως και τῆς προσφοράς. Οἱ μάγειροι παρασκευάζουσιν ὅ,τι ἀρέσκει εἰς τοὺς πελάτας των, οἱ πελάται καλοπληρῶνουν ὅ,τι παρασκευάζουσιν οἱ μάγειροι, και ἀμφοτέροι μένουσιν εὐχαριστημένοι. Αὐτῶν πληροῦται τὸ βαλάντιον, και ἐκεῖνων πληροῦται ὁ

στόμαχος. Νόσου ἐνδεχομένης ἐκ τοιούτων ἐδεσμάτων δὲν ὑπάρχει φόβος. Τοιοῦτοι στόμαχοι δὲν νοσοῦσι πλέον, διότι ἐνόσησαν ἤδη πᾶσας τὰς νόσους, και ἄσμενοι θὰ κατέπινον οἰασδήποτε φαρμακευτικῆς παρασκευάσματος, ἥρκει μόνον δι' αὐτοῦ νὰ ἐρεθισθῶσι κάπως τὰ παραλυτικὰ των αἰσθητήρια. Ἀλλως δέ, μὴ λησμονῆς, ὅτι ὅσον και ἂν πολιτισθῇ και μορφωθῇ διὰ τῆς παιδείσεως τὸ πολιτικὸν ἐκεῖνο ζῶον, ὅπερ ἐκάλεσεν ἄνθρωπον ὁ Ἀριστοτέλης, μένει ὁμοῦς ζῶον πάντοτε, περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον, και εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς καρδίας και τῆς ψυχῆς αὐτοῦ φωλεύει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καταλοιπὸν τι κτηνώδες, ὅπερ πνίγουσι συνήθως και συγκαλύπτουσιν ἡ μόρφωσις και ἡ ἀνατροφή, ἡ διδασκαλία και ἡ κοινωνικὴ ἀνάγκη, σπανιώτατα ὁμοῦς και ἐκκριζοῦσιν ἐντελῶς. Τὸ μέρος δ' αὐτὸ τοῦ ζώου, ὅπερ—σημειῶσαι και τοῦτο—εἶνε μὲν συνήθως περισσότερον εἰς τὰ κατώτερα τῆς κοινωνίας στρώματα, ἀλλὰ δὲν εἶνε πάντοτε και ὀλιγώτερον εἰς τὰ ἀνώτερα, διαθρύπτεται φυσικῶς και θωπεύεται και εὐχαριστεῖται ὅπως δήποτε ἀπὸ ἐντυπώσεων κτηνωδῶν, και εὐφημεῖ τοὺς παρέχοντας αὐτῷ τὸ ἀπηγορευμένον μὲν καλλαισθητικῶς και ἠθικῶς ἀλλὰ κνίζον ὁμοῦς πάντοτε ὄψον, τὸ ἐρεθίζον τὴν γεῦσιν και ἀνοίγον οὕτως εἰπεῖν τὴν ὄρεξιν. Ἐπὶ τῶν κτηνωδῶν αὐτῶν ὀρέξεων ἐκερδοσκοπήσαν οἱ μύσται τῆς νέας φιλολογικῆς θρησκείας ἐν Γαλλίᾳ, και τὴν κερδοσκοπίαν αὐτῶν ἔστειψεν ἐπιτυχία τερατώδης και πᾶσης των προσδοκίας ἀνωτέρα. Ἴνα τὴν ἀναλογισθῆς, ἀρκεῖ μόνον νὰ σοῦ σημειώσω ὅτι ὁ Voltaire πωλεῖ 475 χιλιάδας φύλλων, ἀφ' ὅτου ἤρχισε τὴν δημοσίευσιν τῆς Nana.

Ἀλλὰ τί συγγραφεῖς λοιπόν, τί καλλιτέχνην, τί μυθιστοριογράφου εἶνε αὐτοί—θὰ μοῦ παρατηρήσῃς βεβαίως πάλιν—, οἷτινες, ἀντὶ ν' ἀνοίγῃσιν αὐτοὶ τὴν ὁδὸν εἰς τὰ πλήθη, παρακολουθοῦσι τοῦναντίον τὸν ὄχλον, και φέρονται ὑπ' αὐτοῦ ἀντὶ νὰ τὸν φέρωσι, και κύπτουσι δουλικὸν τὸν αὐγένα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ποσοῦ, ἀντὶ νὰ ἐπιδρῶσιν αὐτοὶ ἐπ' ἐκεῖνου; Οἱ συγγραφεῖς αὐτοί, ἀπλοϊκὲ μου ἐπαρχιωτά, εἶνε τοιοῦτοι ὅποιοι ἀναφαίνονται πανταχοῦ και πάντοτε, ὅσάκις και ὅπου, κρίμασιν οἷς οἶδε κύριος, κατισχύσῃ ἐν τινι κοινωνίᾳ ἡ ὕλη τοῦ πνεύματος, και τὸ ποσὸν τοῦ ποιοῦ. Εἶνε γνήσιοι ἀδελφοὶ ἐκεῖνων, οὗς ἐμόρφωσες πάντοτε κατ' ἴδιαν αὐτῆς εἰκόνα κοινωνία διεσθαρμένη και ἀπόκαρος, οὐδένα ὑπολαμβάνουσα σκοπὸν ἄλλον τοῦ βίου ἢ τὴν ἡδονὴν και τὴν ἐκ παντὸς τρόπου ἀπόλαυσιν, ἀξιοῦσα νὰ δουλεύσῃ αὐτῇ πρὸς τοῦτο πᾶσαι τοῦ ἔθνους αἱ παραγωγικαὶ δυνάμεις, και κάμπουσα οὕτω ὑπὸ τὸν σιδηροῦν τῆς βιωτικῆς ἀνάγκης ζυγὸν πάντα ἐκεῖνα τὰ ὑστερικά και ἄγωνα πνεύματα, πάν-

τας ἐκεῖνους τοὺς ἐρμαφροδίτους χαρακτήρας, πάντα ἐκεῖνα τὰ φιλολογικὰ ἡλιοτρόπια, ἅτινα τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γίνονται, ἵνα τοῖς πᾶσιν ἀρέσῃσι, και δουλεύουσιν ἵνα μὴ πεινάσῃσι, και πηλοδατοῦσιν ἵνα μὴ διψήσῃσι. Ἀληθεῖς ἐπιμισθῶ συνόντες, ὑφίστανται ἄσμενοι τὴν ἐπίδρασιν κόσμου ἐκπεπτωκότος και ἠθικῶς παραμάζοντος, διότι οὐδεὶς ἐσωτερικὸς σπινθὴρ διεμαρτύρεται κατὰ τῆς δουλείας των, διότι οὐδεὶς τοὺς ἐνοχλεῖ ἔλεγχος ἀπόουσε συνειδήσεως. Καὶ ἂν δὲ σπανίως, ποὺ και ποτε, ἐρεθῶσιν εἰς τὴν δυσάρεστον ἀνάγκην νὰ δικαιολογήσῃσιν ἑαυτοὺς και τὰ ἔργα των, εὐκολον εὐτυχῶς παρασκευάσαν εἰς αὐτοὺς τὸ ἔργον ὀμναιμονες και ὀμόσχαλοι κριτικοὶ και αἰσθητικοὶ φιλόσοφοι. Ἡ θεωρία των λαχάνων, ἅτινα φύονται και πρέπει νὰ φύονται τριαῦτα ἢ τοιαῦτα, ἀναλόγως τοῦ παράγοντος αὐτὰ ἐδάφους και τοῦ παχύνοντος αὐτὰ λιπάσματος, δὲν εἶνε σημερινή. Τὴν γνωρίζεις σύ, διότι σ' εἶχε καταλάβει ἄλλοτε ἡ μανία ν' ἀσχοληθῆς περὶ τὰς προόδους τῆς ὑλιστικῆς φιλοσοφίας, και γνωρίζεις βεβαίως, πόσον ἔχει στενὴν ἡ θεωρία ἐκεῖνη τὴν συγγένειαν πρὸς τὸ περιλάλητον ἄξιωμα: «οὐδὲν νόημα χωρὶς φωσφόρου», δι' οὗ προσεπάθησαν ἐσχάτως οἱ φιλόσοφοι νὰ μεταβάλλωσιν τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀλεστικὴν τινα ἢ ζυμωτικὴν μηχανήν. Εἶνε εὐκολὸς ἀρχὴ και εὐπρόσδεκτος εἰς τοὺς νέους ἀποστόλους, τοὺς μεταβαλόντας τὸν ναὸν τῆς διανοίας εἰς οἶκον ἐμπορίου, διότι ἀπαλλάσσει τοὺς ὄμους των τῆς εὐθύνης, ἣν ὑπέχει πᾶς ἐλεύθερος ἄνθρωπος διὰ τὰ ἔργα του. Ἀλλ' εἶν' εὐτυχῶς ἀπόβλητος και ἀθάσιμος ἀρχὴ ἀπόβλητος, διότι ἐξομοιοῖ τὰ ἔργα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας πρὸς τὰς ῥαφανίδας και τὰς κινάρας, ἀς διὰ τοιαύτης ἢ τοιαύτης καλλιέργειας ἀδρύνουσι κατ' ἀρέσκειαν οἱ κηπουροὶ ἄβάσιμος, διότι λησμονεῖ ὅτι τὸν σπῆρον τῆς ῥαφανίδος δὲν δημιουργοῦσιν ἀρδεύματα, οὐδὲ μεταβάλλουσιν εἰς σπῆρον ἰάσμου ἢ ἄρως και τὸ λίπασμα.

Τοιαύτη εἶνε, φίλτατε, δι' ὀλίγων χαρακτηριστικῶν ἡ νέα φωτογραφικὴ σχολή, ἣς ἐπόθησας νὰ διέλθῃς τὴν θύραν. Τοιοῦτοι ἐν συνόψει πάντες αὐτῆς οἱ ἀπόστολοι, και τοιοῦτος πρὸ πάντων και ὑπὲρ πάντας σήμερον ὁ Αἰμίλιος Ζολά, ὁ μεσίας και διδάσκαλος τῆς νέας θρησκείας.

Εἶπον σήμερον· διότι ὁ ἄνθρωπος δὲν ὑπῆρξε πάντοτε τοιοῦτος, ὁποῖος παρίσταται διὰ τοῦ τελευταίου του ἔργου, τῆς διαβοήτου Nana, οὐδ' ἀνέβη διὰ μιᾶς και διὰ τοῦ πρώτου του ἄλματος εἰς τὸν περιβλεπτόν κολοφῶνα, ὃν ἐκορύφωσεν ὑπὸ τοὺς πόδας του τὸ σκάνδαλον. Ἡτο δειλὸς τὸ κατ' ἀρχάς και περιεσκερμένος, καθμηδὸν δὲ μόνον και κατ' ὀλίγον παρέσυρεν αὐτὸν ὁ χεῖμαρρος, ὅστις ἐπέπρωτο νὰ τὸν φέρῃ εἰς

τὴν ἐπισημότητα. Δὲν ἐπάλασεν ὁμοῦς, —εἶν' ἀληθές—κατὰ τοῦ βορβορώδους ρεύματος, διότι οὔτε τὴν θέλῃσιν εἶχε, οὔτε τὴν δύναμιν. Τοῦ ἔλειπεν ἡ δημιουργικὴ πρωτοβουλία, ἡ μόνη δυναμένη νὰ κρατῆ αὐτὸν εἰς ἀντίστασιν, οὐδεμίαν δ' ἀφ' ἑτέρου εἶχε διαθέσιν νὰ φυτοβιώσῃ εἰς τὸν ἰσόγειον ὄροφον τῶν μεγάλων παρισινῶν ἐφημερίδων, ἀναμετρῶν μετὰ τῶν ἡμέρας τοῦ μηνός, και ἀγνοῶν πῶς θὰ γευματίσῃ τὴν ἐσπέραν μὴ προγευματίσας τὴν πρωΐαν. Εἰς τοιαύτην πάλιν οὔτε ἤθελεν οὔτε ἠδύνατο ν' ἀποδυθῆ, δι' ὅσους λόγους σοῦ ἐξέθηκα πρὸ ὀλίγου, και προὔτιμῃσε, φυσικῶ τῷ λόγῳ, νὰ πέσῃ εἰς τὸν βορβόρον, ὅπου πρόθυμον και ἐπικροτοῦν ἔμελλε νὰ σιτιζῇ αὐτὸν ὕλικῶς τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἠθικῶς και καλλαισθητικῶς σιτιζόμενον σμῆνος τῶν ἀναγνώστων. Ἐγραψεν οὕτω ἀλληλοδιαδόχως τὴν Curée, τὴν Ventre de Paris, τὸ Assommoir και τὴν Nana, ἔργα πνιγρὰ και δυσώδη, ἀφηγοῦμενα πᾶσαν δυνατὴν ὕλικὴν και ἠθικὴν ἀσχημίαν τῆς συγχρόνου κοινωνίας, περιγράφοντα πᾶσαν αὐτῆς νοσηρὰν ἀτροφίαν ἢ ὑπερτροφίαν, και μετὰ προδῆλου τέρψεως και προτιμήσεως διατρίβοντα περὶ πᾶν ὅ,τι συνήθως καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἔλκος, ῥάκος ἢ δυσωδίαν, βορβόρον, ἀτιμίαν ἢ ἐγκλημα. Καὶ ὁμοῦς, —παράδοξον ἀληθῶς τὸ φαινόμενον και ἄξιον σημειώσεως—προσεπάθησεν ἐνίοτε ὁ Zola ν' ἀνακύψῃ τὴν κεφαλὴν ὑπεράνω τῆς κατακλυζούσης αὐτὸν ἰλύος, και ν' ἀναπνεύσῃ πρὸς στιγμὴν ἄερα καθαρώτερον σχετικῶς και ὑγιεινότερον. Ἐγραψε δὲ τότε τὴν Conquête de Plassans και τὸ Une page d'amour, ἔργα πλημμελῆ μὲν πάντως ὑπὸ ἐποφιν καλλιτεχνικῆν, στερούμενα δράσεως, ὡς πάντα τοῦ καλάμου του τὰ προϊόντα, ἐζητημένα και μέχρι παιδαριώδους λεπτολογίας διατρίβοντα εἰς τὰ μικρὰ και δευτερεύοντα, ἀλλὰ πνέοντα ὅπως δήποτε ἀέρα ὃν δύναται τις ν' ἀναπνεύσῃ, μὴ κινδυνεύων νὰ καταπέσῃ ὑπὸ ἀσφυξίας, και τοῖς ὑπὸ βαθυτέραν ἠθικὴν ἐποφιν οὐχὶ ἄρωμα οὐδ' ἐπικρίσεως ἀνώτερα. Ἀλλὰ και ἡ ἀσθενὴς αὐτῆ ἀντίδρασις ὑπῆρξε πρόσκαιρος μόνον και παροδική. Ὁ ἀνὴρ ἐπόθει πάντοτε τὸν πηλόν, ἀνεμυμνήσκετο τῆς παλαιᾶς του διατριβῆς, εἶχε la nostalgie de la boue, ὡς λέγει που ὁ διασημώτατος των συγχρόνων δραματικῶν τῆς Γαλλίας, και ταχέως ἐπανέπεσεν ὅθεν ἐπὶ στιγμὴν μόνον και ἐκ περιστασέως εἶχεν ἐξέλθει, και ἔγραψε τὴν νοσηρὰν ἐπὶ δυσωδίᾳ και ἀκατονόμαστον ἐπὶ κυνισμῷ Nana, ἥτις εὐφραίνει σήμερον—εἰς δόξαν τῆς λογικότητος και ἠθικότητος των ἀνθρωπίνων πλασμαμάτων—ἐκατομμύρια ἰσως ἀναγνώστων. Δέγουσι μάλιστα, και οὐδόλως δυσκολεύομαι νὰ τὸ πιστεύσω, ὅτι ὁ μέγας ἀρσεναρχὴς ἀπαρνεῖται οὐδ' ἀναγνωρίζει πλέον ὡς γνήσια διανοητικὰ του τέκνα τὰ σχετικῶς ἄσπρα ἐκεῖνα και

χλιαρά του μαγειρείου του παρασκευάσματα, ἀπαλλάκτα ὡς ὁ μουσικός τῆς Γερμανίας ἀρεσιάρχης Βάγνερ ἀπεκήρυξε τὸν Ριέντζην αὐτοῦ, καὶ τὸν Ταγγόζερ καὶ τὸν Λόγγριν καὶ τὸν Ἰπτάμενον Ὀλλανδόν, ἅμα ὡς ἔγραψε τὸ ἄκρον ἄκρον τῆς μουσικῆς τοῦ μέλλοντος, τὸν *Kύκλον τῶν Νηβελλοῦγγεν*. Ἡ μόνη ὑπὲρ τοῦ γερμανοῦ μελογράφου διαφορά εἶνε, ὅτι ἐκεῖνου μὲν ἡ μουσικὴ ἔχει νὰ λογαριασθῇ μὲ τὰ ὠτία τῶν ἀπογόνων μας, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ ἀποτείνεται, ἡ δὲ ὀρθολογία (μὴ ἀναγνώσεως, πρὸς Θεοῦ, ἀνθολογία) τοῦ Zola γράφεται διὰ τοὺς συγχρόνους καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀποτείνεται, διότι ὁ Zola εἶνε ἄνθρωπος πρακτικὸς καὶ οὐδεμίαν ἔχει ὄρεξιν νὰ ἀτενίσῃ πρὸς τὰ ἡμιχλωδῆ βάρη τοῦ μέλλοντος, ὅτε εἰς τὸ βαλάντιον αὐτοῦ ἐπιτέλλει ὁ χρυσαῦς τοῦ παρόντος ἥλιος.

— Ἀλλὰ τέλος πάντων, θὰ ἐκφωνήσῃς ἀνυπομονῶν οὐδ' ἀρκούμενος ἴσως καὶ πάλιν εἰς γενικότητα, τί πρᾶγμα εἶνε αὐτὴ ἡ Nana, τὴν ὁποῖαν κακεντρεχῶς ἐμάντευσε ὅτι ἤθελα νὰ ἀναγνώσω, καὶ τὴν ὁποῖαν προσηλακίζεις χωρὶς νὰ μοῦ στέλλῃς;

Τὴν προσηλακίζω ἀληθῶς, καὶ μὴ δὲν ἔχω δίκαιον; Καθ' ἐν καὶ μόνον ἴσως ἔχω ἄδικον· ὅτι λησμονῶ τὸ πηλόφυρτον αὐτῆς μέτωπον, εἰς ὃ οὐδεὶς πλέον δύναται νὰ κολλήσῃ πηλός. Σὺ ὅμως θέλεις *les points sur les i*, θέλεις τὰ πρᾶγματα μὲ τὸ νῦ καὶ μὲ τὸ σίγμα, θέλεις νὰ μάθῃς τί εἶνε ἡ Nana καὶ ποῖα τῆς ἡ ἱστορία. Καὶ εἰς τὰς δύο σου αὐτὰς ἐρωτήσεις ἡ ἀπάντησις δὲν εἶνε δύσκολος, μολονότι τὸ εὐώδες ἔργον τοῦ Zola δὲν ἠπλωσεν ἔτι εἰς τὸν ἥλιον ὅλα του τὰ πέταλα, οὐδ' ἀνέδωκεν ἔτι ἡ χοάνη τοῦ χημικοῦ του ἐργαστηρίου ὅλον αὐτῆς τὸ ἀμμωνιακὸν ὄξυ καὶ ὅλον τῆς τὸ ὑδροθειωμένον ἀέριον. Τὸ νεογέννητον τέρας δὲν ἐτέχθη ἔτι ἀρτιμελές, καὶ μόλις ἴσως τὸ ἐν τρίτον τῆς περιλαλήτου μυθιστορίας ἐδημοσιεύθη μέχρι τοῦδε εἰς τὰς στήλας τοῦ *Voltaire*, ὅστις δὲν ἐμάντευε βεβαίως ὅτε ἔγραφε: *ce qu'on méprise ne peut jamais intéresser*, ὅτι ἐμελλε μίαν ἡμέραν τὸ ὄνομά του νὰ καλύψῃ τοιαύτας βδελυγμίας. Ἄλλ' ἂν οἱ παλαιοὶ ἔλεγον *ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα*, καὶ ἂν ὁ *Cuvier* ἐκ μιᾶς πολλάκις καὶ μόνως σιαγῶνος προκατακλυσιμαίου ζώου ἀνεδημιούργησεν ὀλόκληρον τὸ ἄτομον καὶ τὴν οἰκογένειάν του, πολὺ εὐκολώτερον εἶνε νὰ διαγράψῃ τις δι' ὀλίγων μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶν γραμμῶν τὴν ἡρωίδα τοῦ Zola, καὶ νὰ εἰκάσῃ τὴν ἱστορίαν τῆς. Ἡ Nana, φίλε μου, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ σημερινὴ Μαγδαληνὴ τῶν Παρισίων, — πολὺ πρὶν ἢ γονυπετήσῃ, ἐννοεῖται, εἰς τοὺς πόδας τοῦ Σωτῆρος — καταβαίνουσα ἀνά μίαν, πολλάκις δὲ καὶ ἀνά δύο καὶ πλειοτέρας, τὰς βαθμίδας τῆς κοινωνικῆς κλίμακος, καὶ μεταπίπτουσα βαθ-

μῆδὸν ἀπὸ κόρης εἰς ἡθοποιόν, ἀπὸ ἡθοποιῦ εἰς ὑπότροπον, ἀπὸ ὑποτρόφου εἰς . . . τὸ μαντεύει· εἶνε περιττὸν νὰ τὸ γράψω. Φαντάσου τερατώδες τι κράμα τῆς *Kαμελλιογράφου Κυρίας* τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμά, τῆς *Λεοπολίδος Κασμίρ* τοῦ Κλαρετῆ, τῆς *Cara* καὶ τῆς *Madelon* καὶ τῆς *Madame Frusquin* δὲν ἐνθυμοῦμαι τῶρα τίνων ἄλλων συγχρόνων συγγραφέων τῆς Γαλλίας, πρόσθετος εἰς τὸ κράμα αὐτὸ τῆς πραγματικωτάτης πραγματικότητος τὴν ὠμὴν καὶ ἀψιμυθίωτον ἀλήθειαν, τὴν ἀλήθειαν δηλ. ἐκεῖνην ἣν διέπουσι συνήθως καὶ κανονίζουσιν εἰς τὰ εὐνομούμενα κράτη αἱ ἀστυνομικαὶ διατάξεις, καὶ ἔχεις ἀκριβεστάτην καὶ ἀπταιστον ἐνώπιόν σου τὴν ἱλαρὰν εἰκόνα τῆς ἡρώιδος τοῦ Zola. Ὅποια δὲ νῦν, μεθ' ὅσα σου εἶπον ἀνωτέρω, διαπλάττεται ἡ ἱστορία τῆς ποιητικῆς αὐτῆς ὑπόθεσος ὑπὸ τὴν φυσιολογικὴν γραφίδα τοῦ νέου *Balzac* τῆς Γαλλίας, εὐκόλως ὑποθέτω, μαντεύσεις. Ἄν ὅμως δὲν μαντεύῃς, λυποῦμαι ὅτι δὲν τολμῶ νὰ εὐκολύνω τὴν μαντείαν σου. Φοβούμαι μὴ καὶ αὐτὸς ὁ χάρτης ἐρυθρίασῃ, μολονότι ὁ *Kικέρων* βεβαίως ὅτι *carta non erubescit*. Φαντάσου μόνον — καὶ μὴ μοῦ εἴπῃς ὅτι δὲν ἔχεις φαντασίαν, διότι οὐδεμίαν πρὸς τοῦτο χρειάζεται φαντασία, ὁποῖαν σὺ τὴν ἐννοεῖς — φαντάσου καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν γυμνάτητα πάσας τὰς κοινὰς καὶ καθ' ἡμέραν περιπετείας βίου κοινῶν κοινοτάτης Φρύνης· ὑπόθετος τὴν σκηνὴν αὐτῶν οὐ μόνον πανταχοῦ ὅπου ὑπάρχει σηπεδὼν καὶ μίασμα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἀκόμη, ὅπου εἶνε καθαρώτερος συνήθως ὁ ἀήρ, διότι ὁ Zola τοσοῦτον ἀπεταμίευσεν ποσὸν διεφθαρμένης ἀτμοσφαιρας ἐκ τῶν καταγωγῶν, ἅτινα καυχᾶται ὅτι ἐπισκέφθη καὶ ἠρεύνησε χάριν σπουδῆς, καὶ τοσοῦτον ἐσυνείθισεν εἰς αὐτὴν τοὺς πνεύμονάς του, ὥστε τὴν μεταγγίζει πανταχοῦ ὅπου θέτει τὸν πόδα του, ἵνα καὶ ἐκεῖ ἀναπνέῃ ἀνετώτερον· ἔκλεξον ὡς δευτερεύοντα καὶ τριτεύοντα τῆς μυθιστορίας ἡρώως ὄσους καὶ οἴους θέλεις, μικροὺς ἢ μεγάλους, ἄρρενας ἢ θήλειες, νέους ἢ γέροντας, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ἔχωσιν ὅ,τι καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι αἰδῶ, συνείδησιν, τιμῆν, πνεῦμα ὑγιές, τρόπων εὐγένειαν καὶ γλώσσης ἀβρότητα· ταῦτα πάντα, τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πρᾶγματα, φαντάσου τα συμπεφυρμένα διὰ μακρῶν λεπτολόγων καὶ μονοτόνων περιγραφῶν, εἰς ὅλον στερούμενον καὶ τοῦ ἐλαχίστου δραματικοῦ διαφέροντος· φαντάσου τὰ πρᾶγματα αὐτὰ λεγόμενα ὡμῶς καὶ ἀπροσπονήτως διὰ τῶν λέξεων ἐκεῖνων, ἃς ἀποκλείουσιν ὅλων τῶν γλωσσῶν τὰ λεξικά, καὶ τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα διαλεγόμενα ὅπως καὶ αὐτοὶ τῶν κατέργων οἱ κάτοικοι καὶ αὐτοὶ οἱ περὶ τὴν τράπεζαν οἰνοπωλείου ἀναισθητοῦντες μέθυσοι αἰσχύνονται συνήθως νὰ λαλήσωσι· φαντάσου τέλος, ὅτι τὴν γλώσσαν αὐτὴν τὴν ὁ-

μιλοῦσιν ὄχι μόνον οἱ τὸ ἠθικὸν ἴζημα πάσης κοινωνίας ἀποτελοῦντες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀνωτέρας αὐτῆς τάξεις κατέχοντες, καὶ . . . αὐτὸς ὁ συγγραφεύς, περιγράφων ἢ διηγούμενος· φαντάσου τα ὅλα αὐτὰ — τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε δύσκολον — καὶ θὰ ἔγῃς, οὐχὶ βεβαίως ἀκριβῆ, διότι τὴν περὶ τοῦ Zola ἀκριβείαν μόνον ἀπὸ τοῦ καλάμου του δύναται τις ν' ἀρυσθῆ, ἀλλ' ἀμυδρὰν πῶς καὶ κατὰ προσέγγισιν εἰκόνα τοῦ φιλολογικοῦ ἀριστοουργήματος, οὐτινος δὲν σοῦ ἦτο, βλέπεις, πεπωμένον νὰ κάμῃς δι' ἐμοῦ τὴν γνωριμίαν.

Μὴ δὲ νομίσης, ὅτι ὁ μέγας τῆς ἀληθείας καὶ τῆς φυσιολογικῆς πραγματικότητος μύστης εἶνε κἀν ἀληθῆς πανταχοῦ, καὶ ἂν δὲν ἔγῃ ἀλλήν τιμῆν, ἔγει κἀν *l'honneur du déshonneur*. Οὐδὲ τοῦτο. Ἄρκει μόνον νὰ σοῦ σημειώσω, ὅτι κατὰ τὸν Zola τὴν ἐσπέραν τῆς πρώτης ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐμφανίσεως τῆς *Nana* ὅλος ὁ *παρισινὸς κόσμος, tout Paris* ὡς λέγουσιν οἱ Γάλλοι, περιπατεῖ εἰς τὴν στοάν τῶν *Variétés*, πρᾶγμα αὐτόχρομα ψευδές, διότι εἰς τὰ *foyers* τῶν γαλλικῶν θεάτρων δὲν φοιτῶσι συνήθως παρισίνοί, ἀλλ' ἐπαρχιωτὰ μόνον καὶ ξένοι. Γάλλος κριτικὸς, ἀναφέρων ἐσχάτως τὸ πᾶγμα, λέγει χωρὶς τινος δισταγμοῦ, ὅτι *le fait d'arpenter un foyer de théâtre* οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ *provincialisme attristant, cachet d'une provenance étrangère*. Ὀλίγον περαιτέρω ἡ κόμησσα *Muffat* ἐγειρεται τῆς θέσεως αὐτῆς, ἐν αὐτῇ τῇ αἰθούσῃ τῆς, ἵνα ὑποδεχθῇ τοὺς ἐρχομένους εἰς ἐπίσκεψιν· πόσον ἀληθῆς εἶνε ὅτι ὁ Zola ἐγνώρισεν μὲν ἴσως πῶς ὑποδέχονται αἱ Φρύναι τοὺς πελάτας τῶν ἀλλ' ἄγνοεῖ πῶς φέρονται αἱ κόμησσαι πρὸς τοὺς ἐπισκεπτομένους τὰς αἰθούσας αὐτῶν! Μετὰ μικρὸν παρίστανται εὐωχητὰ παρισίνοι πίνοντες τὸν καμπανίτην των . . . εἰς τὸ τέλος τοῦ δείπνου, πρᾶγμα ἐπιτρεπόμενον πλέον σήμερον μόνον εἰς τῆς Ὁβέρνης τοὺς κατοίκους. Καὶ ταῦτα ἀπὸ τῶν πρώτων μόνον σελίδων τοῦ βιβλίου. Τὰ μετὰ ταῦτα εἶν' ἔτι χεῖρονα καὶ τερατωδέστερα.

Τοιαύτη καὶ ἡ *Nana*, ἣν ἤθελες μὲν σὺ ν' ἀναγνώσῃς, σοῦ ἀπαγορεύω δι' ἐγώ, ὡς φίλος κηδόμενος οὐ μόνον τῶν ἡθῶν σου, ἀλλὰ καὶ πρὸ πάντων τῆς καλλισθησίας σου.

Σὺ ὅμως μειδιᾷς ἴσως ἀδιαφόρως, καὶ λέγεις καθ' ἑαυτὸν: «τὴν ἀναγνώσω ἑλληνιστί, ἀφοῦ δὲν μοῦ τὴν σέλλεις γαλλιστί. Γίνομαι συνδρομητῆς εἰς τὴν εὐσπλαγγνον ἐφημερίδα, ἣτις ἀνέλαβε νὰ συμπληρώσῃ καὶ ὡς πρὸς τοῦτο τὴν ἀνατροφήν τοῦ γένους, καὶ ἂν δὲν δύναμαι ν' ἀπολαύσω τὸ πρωτότυπον, ἀπολαύω κατ' ἀνάγκην τὴν μετάφρασιν». Τὸ γνωρίζω, φίλε μου, καὶ γνωρίζω ἀκόμη καὶ κατὰ ἄλλο, τὸ ὅποσον σὺ πιθανῶς, ὡς ἐπαρχιωτῆς, δὲν γνωρίζεις ἀκόμη. Γνωρίζω ὅτι εἰς ἄλλης ἐφημερίδος τὰς στήλας ἀνηγγέλθη ἡ μετάφρασις ἄλλου εὐώδους γαλλικοῦ μυθιστο-

ρήματος τῆς *Courtisane vierge*, καὶ εἰς τὰς γωνίας τῶν ὁδῶν τῆς πρωτευούσης προεκκρύβθη πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἢ προσεχῆς μετάφρασις τοῦ: *Λούκιος ἢ Ὀρος* τοῦ Λουκιανοῦ! Εἶν' ἀληθῆς δυστυχῶς· καὶ ἡμεῖς οἱ νήπιοι ἔτι ὑπὸ τὴν ἐποψίν τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ, παρακολουθοῦμεν ὅμως πεῖσοι παρὰ *Λύδιον ἄρμα* τὰς προσόδους τῆς ἐσπερίας, καὶ γινόμεθα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀληθινὰ *enfants terribles*, καὶ ἐντρεπόμεθα νὰ φανῶμεν ὑπεροῦντες εἰς τὴν ὁδόν, ἣν τέμνει ἀπὸ τινος ἢ φυσιολογικῆς σχολῆς, ἐκρίζουσα καὶ καταβάλλουσα δι' ἀμειλίκτην ἀξίνης πᾶν ὅ,τι αἰδήμων φυλάττει ἢ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ ὡς πολῦτιμον αὐτῆς κειμήλιον, πᾶν ὅ,τι περιθάλλει μετὰ στοργῆς ἢ φαντασία ὡς ἄστυλον ἀναψυχῆς ἐν ὄραις πικρίας καὶ ἀπογοητεύσεως.

Table rase λοιπόν! Ἄς παρατεθῶσι καὶ εἰς τοῦ Ἑλλήνος τὴν τράπεζαν τὰ καρυκεύματα τοῦ Zola, ἀφοῦ καὶ μάγειροι ὑπάρχουσι πρόχειροί, καὶ δαιτυμόνες πληρώνοντες, καὶ *censores* ἐπινεύοντες, καὶ θεαταὶ εὐφροῦντες.

Ποῖται ὅμως θὰ ἦνε τῶν δείπνων αὐτῶν αἱ συνέπειαι;

Εἶνε ἱατρικὸν τὸ ζήτημα, καὶ ἃς σκεφθῶσιν ἄλλοι περὶ τοῦ πρᾶγματος. Κολὸν ὅμως, νομίζω, θὰ ἦτο, νὰ σκεφθῶσι κάπως ἐγκαίρως· διότι προτιμότερα εἶνε πάντοτε ἢ διαίτα τῆς θεραπείας.

Δι' αὐτὸ καὶ εἰς σέ, ἀγαπητέ μου φίλε, τὴν διαίταν συνιστῶ ἢ θεραπεία δὲν εἶνε πάντοτε ἀσφαλῆς, καὶ εἶνε πάντοτε τοῦναντίον δυσάρεστος.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

Τὸ κατωτέρω συγκινητικὸν διήγημα ἀπεσπάσθη ἐκ τοῦ ἀξιοσπουδαίου συγγράμματος τοῦ διασημοῦ Γάλλου ψυχιάτρου *Leuret*, τοῦ ἐπιγραφομένου «*Fragments psychologiques sur la folie*» Σ. τ. Δ.

Η ΑΤΥΧΗΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

Οὐδεὶς τῶν ἀσθενῶν ἡμῶν ὑπέστη δυστυχήματα τόσον συνεχῆ ὅσον ἡ ἀτυχῆς Μαργαρίτα, καὶ οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποστῇ ταῦτα μετὰ περισσοτέρας ὑπομονῆς. Ἡ ἀτυχῆς φαίνεται ὅτι ἐδημιουργήθη διὰ νὰ ὑποφέρῃ. Ἡλικίαν ἔχει ἑτῶν ἐξηκονταοκτώ, καὶ πρὸ ἐξηκονταοκτῶ ἑτῶν ἀποθνήσκει οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τῆς ἀθλιότητος καὶ ὑπὸ τῆς πείνης πιεζομένη. Ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐξήσκει ἐπάγγελμα τοῦ ὁποῖου καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἐμπνέει ἀηδίαν. Ὅτε ἦτο κόρη ἐφόρει βάρη δυσώδη, σπανίως ἐδίδοτο αὐτῇ τροφὴ ἐπαρκῆς, δὲν εἶχε δὲ οὔτε φίλων, οὔτε σύντροπον. Νεωτάτη ἐγένετο σύζυγος ἐργάτου, ὅστις ὑβρίζε, προσέβαλλε καὶ ἔδερν αὐτὴν, εἰς τρόπον ὥστε οὐ μόνον δὲν ἀπῆλαυσε οὔτε μιᾶς ἡμέρας εὐδαιμονίαν, ἀλλ' οὔτε κἀν ἔλαβε μιᾶς μόνης ἡμέρας ἀνάπαυσιν. Ὅπως ὑποφέρει τόσῃν δυστυχίαν, τίς ἐστήριξεν αὐτήν; Δύο χάριτες διὰ τὰς ὁ-

ποιάς ευχαριστεῖ τὸν Θεὸν ὅτι ἐδώρησατο αὐτῇ ταύτας, τὴν χάριν τῆς εὐτεχνίας καὶ τὴν χάριν τῶν θαυμάτων. Ἐτεκε δεκαοκτώ τέκνα. Πολλοί δὲ, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ τοκετοῦ, ὁ σύζυγος ἀπεδίωκεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κοινῆς αὐτῶν τρώγλης. Ἀπήρξατο τότε ζητοῦσα κατάλυμα ἐντὸς σταύλου, τοῦ ὁποίου οἱ κύριοι δὲν ἐτόλμων συγγάκις νὰ δεχθῶσιν αὐτὴν, διότι καὶ αὐτοὶ ἐφοβοῦντο τὰς ἀπειλάς τοῦ συζύγου τῆς Μαργαρίτας. Ἀποβαλλομένη δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ σταύλου ἐζήτηε ἀνάπαυσιν ἐν τοῖς ἀγροῖς. Ἐκεῖ ἐκλαίει καὶ προσηύχετο, καὶ ὅτε τὴν ἐπιούσαν τινὲς ὄραι ὑπνοῦ εἶχον διακόψει τὴν συνέχειαν τῶν ὀδυνῶν αὐτῆς, κυχάρισται τὸν Θεὸν ὅστις ἀνεδείχθη τόσον ἐπιεικὴς πρὸς αὐτὴν.

Ὅτε ἐφθασεν ἡ Μαργαρίτα εἰς τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν, ὁ σύζυγός τῆς ἀπέβαλεν αὐτὴν ἐντελῶς. Κατ' ἀρχὰς μὲν ἐφιλοξένησεν αὐτὴν μία τῶν θυγατέρων τῆς, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ θυγάτηρ αὐτῆ ἐθεώρησε τὴν μητέρα αὐτῆς βάρος. Ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκεῖνη τῇ ἔλεγον ὅτι ἔτρωγε πολὺ, καὶ ἔπειτα ἐπορεύετο πολὺ συχνὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπομένως εἰργάζετο ὀλίγον. Μάτην ὑπέσχετο νὰ μετριάσῃ τὸν θρησκευτικὸν ζήλόν τῆς. Ὅτε διεβαινεν ἐνώπιον ἐκκλησίας, εἰσῆρχετο ἐντὸς αὐτῆς, διότι τὸ αἶσθημα τὸ ὁποῖον εἴλκυεν αὐτὴν πρὸς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ τῶν δυστυχῶν ἦτο ἰσχυρότερον πάσης ἐναντίας ἀποφάσεως. Ἀνεχώρησε τέλος ἀπὸ τῆς οἰκίας τῆς θυγατρὸς τῆς. Μία συγγενὴς τῇ ἔδωκε τὸ ὑφασμα στρωμνῆς, μία πωλήτρια τῆς ἀγορᾶς τῆ ἐδώρησε ὀλίγον ἄχυρον, καὶ οὕτω κατεσκεύασε κλινὴν, τὴν ὁποῖαν ἐκόμισεν ἐντὸς σκοτεινοῦ δωματίου, τὸ ὁποῖον ἐνοικίασεν ἀντὶ ἐβδομηκοντα καὶ πέντε λεπτῶν καθ' ἐβδομάδα. Διὰ δανείου ἠγόρασε μίαν λίτραν πλακουντίου σακχαρωτοῦ, ἐδανείσθη δὲ καὶ μίαν τράπεζαν καὶ μίαν καθέκλαν. Μετὰ τὰ ἐφόδια ταῦτα ἐγένετο πωλήτρια ἐπὶ τῆς γεφύρας ὀπισθεν τοῦ Νοσοκομείου Hôtel-Dieu (ἐν Παρισίοις). Ἀδύνατον ν' ἀκούσῃ τις ἀνευ συγγινησῶς τὴν Μαργαρίταν διηγουμένην τὰς περιπετείας τοῦ μικροῦ αὐτῆς ἐμπορίου. Διὰ νὰ κερδίσῃ τεσσαράκοντα λεπτά, ἔπρεπε νὰ πωλήσῃ μίαν λίτραν σακχαρωτοῦ πλακουντίου. Οὐδέποτε ἐκέρδιζε τὴν ποσότητα ταύτην ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας. Συνήθως ἐκέρδιζε τὴν ἡμέραν εἴκοσι λεπτά, ἐνίοτε τριάκοντα, ἀλλ' ἐνίοτε δέκα μόνον. Συννέβη δὲ εἰς αὐτὴν καὶ νὰ μὴ πωλήσῃ τίποτε. Τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, τὰς ἡμέρας κατὰ τὰς ὁποίας δὲν ἐκέρδιζε τίποτε, δὲν ἔτρωγε, ἐκτὸς ἐὰν κατὰ καλὴν τύχην ἐλάμβανε τὸν ἄρτον, τὸν ὁποῖον τὸ Γραφεῖον τοῦ ἐλέους μοιράζει ἅπασι μόνον τοῦ μηνὸς πρὸς τοὺς πτωχοὺς τῆς πόλεως. Ἐπανερχομένη εἰς τὸ κατάλυμα αὐτῆς, ἀφοῦ προσηύχετο, κατεκλίνετο λέγουσα:—Ἡ ἡμέρα ἡ ἀνακτεῖται μετ' ὀλίγον, καὶ αὐριον θὰ

εἶμαι εὐτυχιστέρα. — Μίαν νύκτα τὸ φῶς τῆς σελήνης καὶ βεβαίως καὶ ἡ πείνα ἀφύπνισαν αὐτὴν, ἐνόμισεν ὅτι ἡ ἡμέρα ὑπέφωσκεν, ἠγέρθη ταχέως καὶ φέρουσα μεθ' ἑαυτῆς τὴν τράπεζαν τῆς, τὴν καθέκλαν τῆς καὶ τὸν σακχαρωτὸν ἄρτον τῆς, κατέλαβε τὴν συνήθη ἐπὶ τῆς γεφύρας θέσιν αὐτῆς. Ἄλλ' οἱ ἀγορασταί; Ἐκοιμῶντο. Ἡ Μαργαρίτα δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐνονήσῃ τὴν πλάνην, ἥτις ἤγειρεν αὐτὴν τόσον ἐνωρίς. Ὁ μείνη εἰς τὴν θέσιν τῆς; Δισταίνει, μένει, ἀκουμπᾷ ἐπὶ τοῦ τοιχώματος τῆς γεφύρας καὶ ἀποκοιμάται. Ἄλλ' ὅτε ἀφύπνισθη, δὲν εἶχε πλέον τίποτε ἐνώπιόν τῆς· κλέπται τῇ ἀφῆρσαν ὅ, τι εἶχε, καὶ δὲν εἶχε πλέον εἰμὴ μόνον τὴν στρωμνὴν τῆς.

Μὴ ἔχουσα πλέον τίποτε καὶ μὴ δυναμένη νὰ πληρώσῃ τὸ ἐνοικίον τῆς, ἔμεινεν ἄστεγος, καὶ ὡς ταιαύτη συνελήφθη ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας καὶ ἐκρατήθη ἐν τῇ προσωρινῇ φυλακῇ τοῦ Saint-Denis. Ἐκεῖ παρεφρόνησεν. Εἶναι ἤδη εἰς τὸ φρενοκομεῖον Salpêtrière, καὶ δὲν θὰ ἐξέλθῃ πλέον, διότι τῇ ἀληθείᾳ εὐτυχῶς ἡ δυστυχῆς δὲν εἶναι πλέον θεραπεύσιμος.

Ἐν τῷ φρενοκομείῳ ὄλαι αἱ πράξεις τῆς Μαργαρίτας, καὶ αὐταὶ αἱ πλέον ἀσήμαντοι, εἶναι δι' αὐτὴν αἷτια βασάνων καὶ μεταμελείας· ἡ συνειδήσις τῆς ἀνησυχεῖ διὰ πᾶν τι· ὅ, τι καὶ ἂν εἴπωσιν αὐτῇ, δὲν καθησυχάζει, ζητεῖ δὲ τὴν ἐρμηνείαν βαθυτάτης τινὸς ἐννοίας ἐν τοῖς περὶ αὐτὴν γινόμενοις. Ἐὰν δὲ ὅτε ἀνησυχῇ, τῇ εἴπωσιν νὰ ἠσυχάσῃ, μένει ἀκίνητος, φοβουμένη μὴ παρακούσῃ διὰ τοῦ παραμικροῦ κινήματος εἰς δοθεῖσαν αὐτῇ διαταγὴν. Ἐὰν εἴπωσιν αὐτῇ νὰ μὴ φοβῆται τίποτε, τότε μάλλον ἀνησυχεῖ καὶ ζητεῖ ν' ἀνεύρῃ ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ τίποτε διὰ τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει ν' ἀνησυχῇ. Ἐλθομένη νὰ εἴπῃ εἰς τὸν ἐξομολογητὴν αὐτῆς πληθὺν ὄλην ἀμαρτημάτων, ἢ νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ ἱατροῦ συμβουλὰς περὶ τοῦ πρακτέου. Ἐνεδύετο ἀπὸ τῆς τετάρτης πρωϊνῆς ὥρας, διότι διὰ πολλοὺς ἐργάτας αὐτὴ εἶναι ἡ ὥρα τῆς ἐνάξεως τῆς ἐργασίας, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ νοσοκομείῳ δὲν εἰργάζετο, ἐγονυπέτει καὶ προσηύχετο. Ἀφ' ἐσπέρας ἀφαιροῦσιν ἀπ' αὐτῆς τὰ ἐνδύματα, ὅπως ἐκθιάσωσιν αὐτὴν νὰ μείνῃ κλινῆρης μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν οἱ λοιποὶ ἀσθενεῖς ἐγείρονται. Ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει, ἐὰν δὲν παρεμποδίσωσιν αὐτὴν, σκεπάζεται διὰ τοῦ ἐραπλώματος αὐτῆς, γονυπετεῖ ἐντὸς τῆς κλίνης καὶ προσεύχεται.—Ἄλλὰ, τῇ ἔλεγον πολλοί, τοῦτο ἀντιβαίνει εἰς τὰς διαταγὰς τῶν προϊσταμένων σου, καὶ ἔπειτα ψυχραίνεσαι, τρέχεις τὸν κίνδυνον ν' ἀσθενήσῃς.—Ὅ, τι πράττω, τὸ πράττω διὰ νὰ ὑπερητήσω τὸν Θεόν, ἅπαντᾷ. Πρέπει νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Θεόν διὰ τὰς χάριτας τὰς ὁποίας ἀπονέμει ἡμῖν. Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες πολὺ μάλλον ἐμοῦ πάσχουσιν ὑπὸ τοῦ

ψύχους, καὶ ἐὰν εἶναι ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ νὰ ἀσθενήσω, ἄς ἀσθενήσω.

Ἐὰν ἀφίετο ἐλευθέρα, ἤθελε μένει ἄσιτος μέχρι τῆς τρίτης ὥρας μετὰ μεσημβρίαν.—Ἄλλὰ, λέγει, εἶναι φοβερός ὁ Κ. Mitivié (ἱατρός ἐν Salpêtrière), θέλει ὄλος ὁ κόσμος νὰ τρώγῃ, καὶ ἐὰν ἠρνούμην νὰ φάγω ὅ, τι μὲ προσφέρουσιν, ἤθελον μὲ βιάσει νὰ φάγω. Καλήτερα ἤμην εἰς τὴν φυλακὴν, διότι ἠδυνάμην νὰ μείνω νηστὶς ὅσον ἤθελον, καὶ δὲν εἶχον κρέας παρὰ δις τῆς ἐβδομάδος».

Ἡ τροφή τοῦ νοσοκομείου Salpêtrière, τροφή πεινιχρά, εἶναι λοιπὸν διὰ τὴν Μαργαρίταν πολυτέλεια καὶ ἀφορμὴ ἀμαρτήματος, τοῦ τῆς λαιμαργίας.

Βασανίζεται δὲ ἡ Μαργαρίτα καὶ ὑπὸ ἄλλων παραλόγων ἰδεῶν

Πλὴν ὑπάρχει τι τὸ ὁποῖον ἀναπαύει αὐτὴν, τὰ δάκρυα. Ἡ Μαργαρίτα κλαίει σιγαλῶς, ὀλιγώτερον ἢ ἄλλοτε, μίαν ἢ δύο μόνον ὥρας καθ' ἐκάστην, ἀλλ' ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν κλαίῃ, τὰ δάκρυα παρηγοροῦσιν αὐτὴν.

Καὶ μίαν ἄλλην ἔχει παρηγορίαν. Ὁ σύζυγός τῆς, γέρον ἤδη καὶ σχεδὸν διωρθωμένος ἀπὸ τῶν ἐλαττωμάτων του, ὅταν ἔχῃ ὀλίγα λεπτά, ἔρχεται εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ τὰ προσφέρει εἰς τὴν Μαργαρίταν. Χρησιμεύουσι δὲ ταῦτα δι' ἀγορὰν ταμβάκου, ὅστις εἶναι αὐτῇ ἀναγκαιότερος τοῦ ἄρτου. Ὅτε ἀπαντήσετε ἀπὸ τὴν πόλιν ἄνθρωπον ῥακενδύτην καὶ βρωμερὸν ὡς τὴν λάσπην, καταβεβλημένον ὑπὸ τοῦ γήρατος καὶ φέροντα ἐπὶ τοῦ προσώπου τὰ στίγματα παλαιῶν κακῶν ἐξέων, ἐὰν αὗτος σᾶς ζητήσῃ ἐλεημοσύνην, δώσατε αὐτῷ· δώσατε, διότι ἐν αἰσθημα συμπαθὲς ἐμφωλεύει ἴσως εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς καρδίας του, ἴσως ἔχει γυναῖκα εἰς τὴν ὁποίαν θέλει νὰ φέρῃ ἐνδείξιν τινα μεταμελείας, ἴσως τὴν ἐλεημοσύνην τὴν ὁποίαν ζητεῖ, προσωρισμένην ἔχει νὰ φέρῃ πρὸς τὴν ἀτυχῆ Μαργαρίταν.

Η ΑΓΙΑ ΛΟΥΚΙΑ

Τίς ἀγνοεῖ τὸ ποιητικὸν τοῦτο ὄνομα; Ἐὰν ἡ Νεάπολις ἦναι ποιητικὴ, ἡ Ἁγία Λουκία (Santa Lucia) εἶναι ἡ ποιήσις τῆς ποιήσεως. Ὑπάρχουσιν ὄραι, καθ' ἃς καὶ ἡ θορυβώδης Νεάπολις φαίνεται κεκαμηκυῖα καὶ καθεύδουσα· ἀλλ' ὑπάρχει ὁδὸς τις τῆς πόλεως, ἥτις οὐδέποτε ἠσυχάζει, ὅπου ἡ σιωπὴ εἶναι ἀγνωστος, μεγάλη τις ἀρτηρία, ὅπου τὸ αἷμα σφύζει συνεχῶς καὶ εὐρώστως μέχρι πυρετικῆς ἐξάψεως. Ἡ ὁδὸς αὕτη φέρει τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Λουκίας, καὶ ἀποτελεῖ εἰδὸς τι νήσου ἐπὶ τῆς χέρσου, ζωσα ζωὴν ἰδίαν καὶ ἐξαιρετικὴν. Πρὸς τὴν ἑρῶν βλέπει τις μίαν μόνον μακρὰν σειρὰν οἰκιῶν, ἐστριγγμένην ἐπὶ λόφου, ὅστις ὑπῆρξεν ἡφαιστειον, ὅπως οἱ πλεῖστοι λόφοι τῆς

Παρθενόπης. Ἡ σειρὰ αὕτη εἶναι ἄτακτος, ἀνώμαλος, ἀναβαίνει, καταβαίνει. Ἄλλαι μὲν θύραι ἀνέρονται εἰς ὕψος· ἄλλαι δὲ κρύπτονται εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς. Ποῦ μὲν ὁ ποῖχος ἔχει χροῖμα ἐρυθρὸν, ποῦ δὲ κίτρινον, ποῦ δὲ ὅλα τὰ χροῖματα καὶ οὐδέν. Ἡ ὁδὸς αὕτη διατέμνεται καθέτως ὑπὸ πέντε κοιλωμάτων, ὧν ἡ ἀντιθετὸς ἄκρα δὲν ἔχει διέξοδον, λήγουσα εἰς τὸν λόφον, καὶ ἐκ τῆς παραλίας βλέπει τις εἰς τὸ ἀνήλιον ἐκεῖνο βάθος ἀμυδρὸν λύχρον καίοντα ἐνώπιον Παναγίας. Ἄλλοτε αἱ οἰκίαι συνεκινῶνουν ἀνωθεν δι' ἐναερίων γεφυρῶν· ἀλλ' ἀπὸ τινος ἐξέλιπεν ἡ πρωτότυπος αὕτη συγκοινωνία. Ἄλλ' ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων κρέμονται πάντοτε κλωπυμένα ῥάκη πάντων τῶν σχημάτων καὶ χρωμάτων. Ἄλλὰ συγγρόνως διακρίνει τις καὶ ἄνθη καὶ βασιλικούς· ἐνίοτε δὲ ἐπὶ τῶν ἀσκεπῶν ὑπερφῶν, κατὰ τὰς θερινὰς ἐσπέρας, καὶ ὀμίλους χορεύοντας μετὰ κασταριέτας.

Ἄλλὰ πρὸς τί ὀμιλοῦμεν περὶ τῶν οἰκιῶν; Οἱ Λουκιανοὶ καὶ αἱ Λουκιανῆς ἔχουσιν ἀπόλυτον περιφρόνησιν πρὸς τὴν οἰκίαν. Ὑπὸ τὴν στέγην πάσχουσι πνιγμόν. Προτιμῶσι τοὺς δρόμους, τὸν ἀνοικτὸν ἀέρα, τὴν θάλασσαν. Αἱ γυναῖκες εὐδαιμονοῦσι φηνόμεναι κατὰ γράμμα ὑπὸ τὸν ἥλιον. Ἐχουσι χροῖμα προσώπου μελάγχρου ἐρυθροπὸν, σχεδὸν πυρῶδες, ὀρθαλμοὺς λεοντώδεις, εὐγενὲς καὶ ὑπερήφανον τὸ βλέμμα, ἐπηρεμένην τὴν ῥίνα, τοὺς ῥῶθνας φρίσσοντας, τοὺς ὀδόντας σμικροὺς καὶ συνεσφιγμένους, καὶ στόμα πλατὺ καὶ ἀλαζονικόν, δι' οὗ ὀμιλοῦσι μεγαλοφῶνως καὶ ὀργίλως. Ἐπὶ τῆς κόμης φέρουσιν μικρὸν ἀργυροῦν κτένιον, στολίζουσι δὲ τὰ ὦτα διὰ ψευδομαργαριτῶν τόσον ὀγκωδῶν, ὅστε διὰ νὰ μὴ σχισθῇ ὁ λοβὸς ἀναγκάζονται νὰ στριγγίσωσι τὰ ἐνώτια διὰ κλωστῆς. Τὰ δάκτυλα εἶναι πλήρη χρυσῶν δακτυλιδίων καὶ τὰ ἀνοικτὰ ὑποδήματά των ἐστολισμένα δι' ἐρυθρῶν ἢ πρασίνων ταινιῶν, διότι ἐν γένει ἀγαπῶσιν ὅ, τι ἐπιδεικτικὸν καὶ ἀνθρώπινον. Καὶ ταῦτα μὲν φαίνονται· ἀλλ' ὅ, τι δὲν φαίνεται εἶναι μικρὸν ἐγγχειρίδιον ὑπὸ τὴν ζώνην, ὅπερ ὁμῶς σπανίως μεταχειρίζονται, διότι τὸ κύριον ἀμυντικὸν καὶ ἐπιθετικὸν ὄπλον των εἶναι τὸ χονδρὸν σανδάλιον των. Οἱ ἄνδρες εἶναι ὑψηλοὶ, μελαχροῖνοι, ἰσχυροὶ, ἔχοντες τὰς κνήμας ξηρὰς καὶ νευρώδεις, τὰς χεῖρας μακρὰς καὶ εὐκινήτους. Ὀμιλοῦσιν ὀλίγον, καπνίζουσι τὴν μικρὰν ναυτικὴν πίππαν, καὶ στρέφουσι συχνάκις πρὸς τὴν θάλασσαν βλέμμα ἀπλανὲς καὶ ὑάλινον, ὅπου διακρίνει τις τὴν ἔλλειψιν παντὸς διανοήματος. Τὰ παιδία τρέχουσι καὶ φωνάζουσι ἡμίγυμνα, κοιμῶνται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, στριγγίζοντα χαριέντως τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ βραχίονος. Ἐχουσι τοὺς χαρακτῆρας λεπτοῦς, τὴν κόμην φρυγανώδη, τὰ μέλη ζωγραφικῶς στρογγύλα· ταιαύτη δὲ εἶναι ἡ ταχύτης τῶν κινήσεών των, ὅστε νομίζε

τις ὅτι δὲν εἶναι ἐμψυχα ὄντα, ἀλλὰ παιγνίδια.

Κατὰ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ τὸ μικρομπόριον κἀμνει εὐθύμως τὴν ἐργασίαν του. Μία μήτηρ, κρατοῦσα εἰς τὴν ἀγάλην της τὸ τέκνον της, μαγειρεύει ἐντὸς θαλάσσιου ὕδατος τοὺς πολυπόδας, οὓς τόσον ὀρέγονται αἱ νεαπολιτάνοι. Ἄλλη γυνὴ φυσᾷ τὸ πῦρ, ὅπου ψήνονται ἐδέσματα, ἐνώπιον τῶν ὁποίων γλύφουσι τὰ δάκτυλα τὰ παιδία. Μεγαλοπρεπῆς νεάνις πωλεῖ ἐπὶ χωλῆς τραπέζης σπόρους πεπονίου, κουκία καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὀρεκτικά. Πρὸς τὴν παραλίαν εἶναι τὰ περίφημα θρανία, ὅπου κείνται πρὸς πώλησιν οἱ θαλάσσιοι καρποὶ, κατὰ τὴν νεαπολιτανὴν ἔκφρασιν, παντοειδῆ ὄστρακα, ἐρυθρὰ, σαρκώδη, μαργαρώδη, κινουῦντα εἰσέτι τοὺς στρεβλοὺς πόδας των. Οἱ πωληταὶ κραυγάζουσι μεγαλοφώνως τὴν τιμὴν καὶ τὸ ἐμπόρευμα, περιπατοῦσι, καπνίζουσι, τραγοῦδοῦσι. Εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ περιφέρονται κρατούμεναι ἐκ τῆς χειρὸς αἱ νεάνιδες ἀνὰ δύο ἢ τρεῖς, προσκρούουσαι πρὸς τοὺς διαβάτας καὶ ἀτενίζουσαι πρὸς αὐτοὺς ἀσκαρδαμυκτὴ μετὰ περιφρονήσεως.

Δύο πλατεῖαι κλιμακες ἀγούσιν εἰς τὴν κάτω ὁδὸν, ὅπου ὑπάρχει ξενοδογεῖον μὲ πολλὰς τραπέζας, πολλὰ φῶτα, πολλὰ ἄνθη καὶ ἀμφίβολα ἀσημικά. Τὸ νὰ δευπνήσῃ τις εἰς τὴν Ἀγίαν Λουκίαν εἶναι καθήκον, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐκτελέσῃ πᾶς ξένος. Καὶ μέχρι τῆς πρωῆς ἀνμείνη τις εἶναι ἀδικόπως περιτριγυρισμένος ὑπὸ ἐπαίτων, μουσικῶν καὶ πωλητῶν, διότι εἰς τὴν Ἀγίαν Λουκίαν κοιμῶνται ὅλας τὰς ὥρας πλὴν μόνον τῆς νυκτός. Ἐκεῖ πλησίον εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ θειώδους ὕδατος. Παρὰ τὴν ἀκτὴν εἶναι παρατεταγμένη σειρά ἐδρῶν, ὅπου κάθηνται οἱ πίνοντες. Αἱ Λουκιανὰ ἔχουσι τὸ προνόμιον τοῦ ἐμπορεύματος τούτου, ὅπερ προσφέρουσιν ἐντὸς πορωδῶν πηλίνων ἀγγείων, ἅτινα ἐν τῷ νέφῳ τούτῳ κόσμῳ παρίστανται ὡς πομπητικὴ ἀνάμνησις. Ἡ προσφορὰ γίνεται ἀποτόμως, ἀνευ περιποιήσεων, σχεδὸν διὰ τῆς βίας. Ἐπειδὴ δὲ εἴ ἢ ἐπὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα, ὑπάρχει μετὰξὺ αὐτῶν σφοδρότατη ζήλοτυπία. Προσπαθοῦσι νὰ ἀρπάσωσιν ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην τοὺς ἀγοραστάς. Συχνάκις ὑβρίζονται ἐνίοτε δὲ ἀντιχεῖ καὶ κἀνὲν ῥάπισμα. Ἀλλὰ μετὰ τινὰς στιγμάς, συμφιλιοῦνται, τακτοποιοῦσι τὰς κόμας των καὶ τὰ περὶ τὸν τράχηλον μανδύλια, καὶ ἐτοιμάζονται νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν σκηνὴν μετὰ μίαν ὥραν.

Μὲ ὄλην ὅμως τὴν φαινομένην ταύτην ἀγριότητα, κατὰ βάθος εἶναι ἀγαθαὶ καὶ ἀφελεῖς φύσεις. Ὅταν βλέπωσι παιδία, τὰ θωπεύουσιν ὅταν βλέπωσι ζευγὸς ἐρωμένων, μειδιῶσιν ὅταν βλέπωσι νεονύμφους, τοῖς ἀπευθύνουσι μυρίας εὐχὰς ἐν τῇ εἰκονικῇ αὐτῶν διαλέκτῳ. Ἐσπέραν τινὰ ἐξυλοκόπησαν τὸ Δημαρχεῖον ἐν τῷ προσώπῳ ἐνὸς κλητῆρος, οὗστις ἀπειράθη νὰ ἐ-

πιβάλλῃ τὴν τάξιν, καὶ τὴν ἐπαύριον ἔδωκαν δύο φράγκα εἰς τὴν μητέρα τοῦ παθόντος, ἥτις ἦλθε νὰ παραπονεθῇ. Κατὰ τὸ θέρος, ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς ἀκτῆς ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀμαξαὶ ξύλιναι, φέρουσαι τὸ πλῆθος εἰς τὰ ὑπαρὰ δωμάτια τῶν λουτρῶν. Τὴν νύκτα λύνονται αἱ λέμβοι καὶ ἐγκαταλείπονται εἰς τὰ κύματα τοῦ κόλπου. Τότε δύνатаί τις νὰ σπουδάσῃ ὑπὸ πᾶσας αὐτῆς τὰς ἐπόψεις τὴν φλογερὰν μεσημβρινὴν ζωὴν. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία ἔχουσιν ἐντὸς τῆς κεφαλῆς εὐθυμον ἀκτινα ἡλίου, ἥτις κρατεῖ αὐτὴν ἐν διηνεκεῖ ἐξάψει ἔχουσιν εἰς τὰς φλέβας ποσότητὰ τινὰ ἀραβικοῦ αἵματος, ἥτις τοὺς καθιστᾷ νευρικοὺς καὶ εὐερεθίστους. Μεθύονται συνεχῶς ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν εὐθυμίας. Τὸ ὑγιὲς ἄρωμα τῆς θαλάσσης, τῶν φυκῶν, τῶν ὄστράκων ἢ βαρεῖα ὁσμὴ τῆς θειώδους πηγῆς καὶ τῶν ἐν ὑπαίθρῳ μαγειρευομένων φαγητῶν, ἀφθόνως ἠρτυμένων δι' εὐωδῶν χόρτων, αὐτὸς εἶναι ὁ οἶνος τῶν κατοίκων τῆς εὐδαίμονος συνοικίας, διότι οὐδέποτε πίνουσι. Ἀγαπῶσι πρῶτως καὶ σφοδρῶς. Τὸν ἔρωτα ἀποκαλοῦσι τὸ πάθος καὶ εἶναι ζήλοτυποι καὶ πιστοί. Νυμφεύονται μετὰξὺ των, χωρὶς οὐδέποτε νὰ ἐξέλθωσι τῆς συνοικίας, ὡς εὐγενεῖς ἀποστρεφόμενοι τὴν ἐπιμιξίαν. Ἀγαπῶσιν ἀκόμη τὴν θάλασσαν, τὴν λέμβον, τὸν δρόμον καὶ τὸ βουνόν. Σέβονται πρῶτον τὴν Ἀγίαν Λουκίαν, ἔπειτα τὴν Παναγίαν καὶ τελευταῖον τὸν Θεόν. Προσεύχονται μεγαλοφώνως καὶ γονυπετεῖς μετὰ χειρονομιῶν ζωηροτάτων. Κοιμῶνται ὑπὸ τὸν ἥλιον, τρώγουσιν ὀλίγον, τραγοῦδοῦσι πολὺ, φωνάζουσι πάντοτε, ἀγνοοῦσι τὴν ἀνάγκωσιν, δὲν στέργουσι νὰ ὑπηρετῶσι, δὲν λέγουσι πρὸς τοὺς διαβάτας ἐξοχῶτατε, γηράσκουσι ταχέως, ἀποθνήσκουσιν ἀργά. Εἶναι, ἐνὶ λόγῳ, ἀμαθεῖς, ὑπερήφανοι, γενναῖοι, δεισιδαίμονες... καὶ εὐτυχεῖς. Εἰκοσάκις τῆς ὥρας ὁ πολιτισμὸς διέρχεται τὴν ὁδὸν των ὑπὸ σχῆμα ἰπποσιδηροδρόμου. Διέρχεται, ἀλλὰ δὲν μένει.¹

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ οἰκοδέσποινα κύπτουσα ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸν κῆπον βλέποντος παραθύρου ἀναπνεῖ τὸ ἄρωμα τῶν ἀνθῶν, ἅτινα κατ'ἐκείνην τὴν ὥραν ποτίζει ὁ κηπουρός.

Ἄφνης συνοφρυοῦται, διότι ὁ οὐρανὸς αἰφνιδίως θολοῦται καὶ ὁ ὀρίζων σκοτιζέται.

— Πάλιν βροχὴν! ἀναφωνεῖ. Μαρία!

— Τί ἀγαπᾶτε, κυρία;

— Πήγαυε νὰ ἰδῆς ἂν κατέβῃ τὸ θαρόμετρον.

Ἐξέρχεται ἡ θεραπαινὶς καὶ παρευθὺς ἐπαυλοῦσα λέγει μετὰ θάρρους:

— Ὅχι, κυρία, δὲν εἶνε καταβασμένον, κρέμεται ἔς τὸ καρφί. *

1. Ἡ κέρας.

Ἐν τῷ ξενοδογεῖῳ.

Κύριός τις. Ἄκουσ' ἐδῶ.

Θεράπων. Προστάξατε.

— Χάρτινον ἀστακὸν μοῦ ἔφερες νὰ φάγω;

— Ἄ! Κατὰ λάθος θὰ εἶνε ἀπ' ἐκείνους ποὺ βάζομεν ἔς τὸ παράθυρο νὰ φαίνεται γιὰ δεῖγμα πῶς ἔχομεν καὶ ἀσακούς. Ἄν ἀγαπᾶτε, ἀμέσως νὰ σᾶς τὸν ἀλλάξωμεν.

Πῶς σᾶς φαίνεται τὸ ἂν ἀγαπᾶτε τοῦτο;

Γνώμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχίου.]

322.

Μόνοι οἱ ἄξιοι καταφρονήσεως φοβοῦνται τὴν ἐκ τῶν ἄλλων καταφρονήσιν.

323.

Οὐχ ἦττον τῶν τοῦ ἀνθρώπου κτημάτων ἡ σοφία αὐτοῦ ἔρμαιον εἶνε τῆς τύχης.

324.

Ἡ ζήλοτυπία φιλαυτίας μᾶλλον ἢ ἔρωτος μετέχει.

325.

Πολλάκις τὸν ἐν λύπαις παρηγορεῖ ὁ κάματος, ὅταν ὁ μὴ ἀρκούντως ἰσχυρὸς αὐτοῦ νοῦς ἀδυνατῇ νὰ παρηγορήσῃ αὐτόν.

326.

Τὸν ἀνθρωπὸν ἀτιμᾶζει πλείοτερον ἢ πράξις ἢ καταγέλαστος ἢ ἡ πράξις ἢ ἄτιμος.

327.

Ὅμολογοῦμεν τὰ μικρὰ ἡμῶν ἐλαττώματα, διὰ νὰ βεβαιώσωμεν τὸν κόσμον ὅτι στεροῦμεθα μεγάλων.

328.

Ἀδιαλλακτότερος τοῦ μίσους εἶναι ὁ φθόνος.

329.

Ἐνίοτε νομίζει τις ὅτι βδελύσσεται τὴν κολακίαν, κυρίως ὅμως τοὺς τρόπους τῶν κολάκων ἀποστρέφεται.

330.

Ὁ ἀγαπῶν συγχωρεῖ τοῦ ἀγαπωμένου τὰ σφάλματα.

331.

Πρὸς τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ δυσκολώτερον μένει τις πιστὸς, εὐδοκίμων παρ' αὐτῆς, ἢ κακὰ ὑπ' αὐτῆς πάσχων.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Ὡς ὁ ἥλιος, ὁ ἀναλύων τὸν κηρὸν καὶ σκληρύνων τὸν ὄρθορον, ὁ χρυσὸς ἀναπτύσσει τὰς μεγάλας ψυχὰς καὶ σκληρύνει τὰς πονηρὰς καρδίας (Rivarol).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

iv Ἐν τινι τῶν ἐμπορικῶν οἴκων τῆς Νέας Ὑόρκης ὑπῆρχεν ὑπάλληλος νέος τὴν ἡλικίαν προαχθεὶς εἰς ἐπίζηλον θέσιν διὰ μόνης τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς φιλοπονίας του, ὥστε μετὰ τριε-

τίαν ἐγένετο διευθυντὴς τοῦ καταστήματος.

Ἡμέραν τινὰ μάτην ἀνέμειναν αὐτὸν οἱ προϊστάμενοί του τὸ πρότυπον τῶν ὑπαλλήλων εἶχεν ἀφανισθῆ ὡς σκιά, παραλαβὸν μεθ' ἑαυτοῦ διακοσίας χιλιάδας δολλαρίων, τουτέστιν ἐν περὶπου ἑκατομμύριον δραχμῶν.

Τί δὲ νομίζετε ὅτι ἐποίησαν οἱ προϊστάμενοί του; Βεβαίως φαντάζεσθε ὅτι ἐχάλασαν τὸν κόσμον, γνωστοποιήσαντες τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἀστουνομίαν καὶ ὑποσχόμενοι ἀμοιβὴν ἀνάλογον; Οὐδὲν τούτων.

Ἄλλὰ τί;

Ἐφρόντισαν πρῶτίστα πάντων νὰ ἀνακαλύψωσι τὸν τόπον τῆς διαμονῆς τοῦ κλέπτου, πρὸς ὃν ἀπέστειλαν τοιαύτην τινὰ ἐπιστολήν.

«Φίλιπτε,

» Ὡς ἄνθρωπος νουεχῆς θὰ ἐφρόντισας βεβαίως νὰ ἐξασφαλίσῃς τὰ χρήματά σου διὰ τοῦτο καὶ ἐνομίσαμεν περιττὸν νὰ ὑποβαλλώμεθα εἰς ματαίαις δαπάναις κληροῦντές σε. Πλὴν δὲ τούτου θὰ ἐδλάπτετο ἡ ἐμπορικὴ ἡμῶν ὑπόληψις, ἐὰν ἐπισπεύδομεν τὴν σύλληψίν σου, ἀφίνομεν πλέον ὅτι μετὰ τὴν ἀποφυλάκισίν σου θὰ ἔχῃς καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἰκανότητα νὰ μᾶς ζημιώσῃς διαγωνιζόμενος πρὸς ἡμᾶς. Τέλος δὲ ἵνα ὁμολογήσωμεν τὴν καθαρὰν ἀλήθειαν, ἔχομεν ἀνάγκη ἀπόλυτον τῶν γνώσεών σου καὶ τῆς περὶ τὸ ἐμπόριον πείρας σου.

» Ταῦτα λοιπὸν ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν σοὶ προτείνομεν τὰ ἑξῆς:

α' Νὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὸ κατὰστημά μας οὐχὶ πλέον ὡς ὑπάλληλος, ἀλλὰ ὡς συνέταιρος.

β' Αἱ διακοσαὶ χιλιάδες δολλαρίων τὰς ὁποίας ἐλάμβες ὡς δάνειον, θὰ καταχωρηθῶσιν εἰς τὰ βιβλία μας ὡς δωρεὰ, ἥτις βεβαίως σοὶ πρέπει.

γ' Ὁ μισθὸς σου θὰ ἀυξηθῇ.

» Ἐὰν συμφωνῆς εἰς τὰς προτάσεις μας ταῦτα, ὑπόγραψον τὸ ἔγκλειστον συμφωνητικὸν καὶ μὴ βραδύνης νὰ ἔλθῃς. Ἐχῆς δὲ τὸν λόγον τῆς τιμῆς ἡμῶν ὅτι οὐδεὶς θὰ σ' ἐνοχλήσῃ τὸ παραμικρόν».

Ὁ ὑπάλληλος συνέταιρος σπεύσας ἦλθε, καὶ οἱ συνέταιροί του ὑπεδέξαντο αὐτὸν ἀνοικταῖς ἀγκάλαις. Εἶνε δὲ τὴν σήμερον διευθυντὴς ἐμπορικοῦ τινος οἴκου τῶν πρωτίστων καὶ ἀξιολογωτάτων τῆς ὑψηλῆς.

Ἀμερικανικὸς ὄντως τρόπος διεξαγωγῆς ὑποθέσεως, ἥς ἡ λύσις θὰ προεκάλει δαπάναις πλείστας ὄσας καὶ χρόνον καὶ χρημάτων, οὐχ ἦττονος δὲ ψυχικῆς ταραχῆς αἰτία θὰ ἐγένετο. Ἄλλ' ὁ Ἀμερικανὸς, βλέπετε, τιμωρεῖ καὶ διορθώνει τὸν ἀπιστον ὑπάλληλον, χωρὶς καὶ νὰ παύσῃ ὠφελοῦμενος ἐκ τῆς πείρας καὶ τῶν γνώσεών του.

iv Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, βλέποντες τὸν μύρμηκα μετὰ πολλῆς σπουδῆς πᾶν εἶδος τροφῆς συλλέγοντα, νομίζουσιν ὅτι τὸ ζώφιον αὐτὸ ἀποταμιεύεται ἐν ὥρᾳ θέρους τὰ πρὸς τροφήν ἐπιτήδεια, τὸ ἄφορον καὶ τὰ ψύχη τοῦ χειμῶνος προβλέπον. Ἀπατῶνται ὅμως, διότι ὁ μύρμηξ οὔτε ἀποταμιεύεται τι, οὔτε καταναλίσκει τι ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ, ναρκούμενος ὡς καὶ τὰ πλείεστα τῶν ἐντόμων κατὰ τὴν χειμερινὴν τοῦ ἡλίου πορείαν.

«Επί τῆς καλλονῆς τῶν γυναικῶν καὶ πάλαι καὶ ἄρτι ἐγράφη δλόκληρος φιλολογία, ἀλλ'ὡς φαίνεται ἡ ὑπόθεσις δὲν ἐξηγητήθη. Ἐν τῇ ἐπιφυλλίδι σπουδαίας τινὸς ἐφημερίδος εὑρῆνται αἱ ἐξῆς παρατηρήσεις. «Οὐδεμία γυνὴ ὑπάρχει οὔτε ἀπολύτως ὠραία, οὔτε ἀπολύτως δυσειδής. Ἡ γυναικεία καλλονὴ ἐξήρηται ἐκ τῆς ἰδιαίτερας ἐκάστου παρατηρητοῦ φιλοκαλίας. Τὴν χρυσόχρουν κόμην λ. χ. οἱ μὲν ὑπολαμβάνουσιν ἀκρότητα γυναικείου κόσμου, οἱ δὲ ὑποκειμένον ἐδελυγμίας. Τὸ αὐτὸ ρητέον περὶ κόμης ξανθῆς ἢ μελαίνης. Ἀκριβεῖς αἰσθητικοὶ ἦτοι καλλιλογικοὶ κανόνες δὲν ὑπάρχουσιν· ἰσχύει δὲ ἐνταῦθα, εἴπερ ἄλλοθί που, τὸ τοῦ Ἑλληνος φιλοσόφου «πάντων χρημάτων μέτρον ἀνθρώπος». Ἀμαρτάνει λοιπὸν ὁ λέγων «ἢ δεῖ ἢ γυνὴ εἶναι ὠραία», ὀφείλει δὲ μᾶλλον νὰ λέγῃ «φαίνεται μοι ὠραία ἢ ἀρέσκει μοι». Τὸν κανόνα τοῦτον ἀποδοκιμάζουσι φυσικῶ τῷ λόγῳ αὐταὶ αἱ γυναῖκες, αἱ πολλάκις ἐπιχειρήσασαι νὰ συντάξωσι πραγματείας περὶ τῆς ἑαυτῶν καλλονῆς. Ἡ εὐφροσύνη Μαργαρίτα Ἀγγουλεμιῶν π. χ. ἐγραφεν· «Εἰς τὴν γυναικείαν καλλονὴν ἀπαιτοῦνται τρία λευκά, ἐπιδερμῆς, ὀδόντες, χεῖρες· τρία μέλανα, ὀφθαλμοί, βλέφαρα, ὄφρυς· τρία ἐρυθρά, χεῖλη, παρειαί, ὄνυχες· τρία μακρά, σῶμα, κόμη, χεῖρες· τρία βραχέα, ὀδόντες, ὦτα, πόδες· τρία λεπτά, δάκτυλοι χεῖλη, τρίχες· τρία εὐρέα, στήθη, μέτωπον, μεσόφρουον. Ἐκ τῶν ἐνός καὶ εἴκοσι τούτων στοιχείων δυνατὸν ν' ἀπαρτισθῇ βεβαίως γυνὴ καλὴ, ἀρέσκουσα τῷ δεῖνι ἢ δεῖνι, ἀλλ' οὐχὶ καλοῦ πρότυπον τοῖς πᾶσιν ἀσπάσιον.

Ἡ γενναιοδωρία τῶν Βορειαμερικανῶν, ὑποκειμένου ἰδίως λόγου περὶ ἰδρύσεως ἐκπαιδευτηρίων, εἶναι ἀπαράμιλλος, οὐδεὶς δὲ ὁ ἀγνοῶν ὅποσα μυθώδη χρημάτων ποσὰ ζῶν ἐγορήγησε καὶ ἀποθανὼν κατέλιπεν ὁ μεγαλόδοξος Πηδόδου ὑπὲρ τῶν ἐν Ἠνωμέναις Πολιτείαις πανεπιστημίων καὶ βιβλιοθηκῶν. Ἐφάμιλλος τῷ Πηδόδου ἀνεδείχθη ὁ μυριόπλουτος τραπεζίτης Βάνδερβιλτ, ὁ ἰδρυσάμενος καὶ προικίσας τὸ ἐν Νασβίλ πανεπιστήμιον. Τοῦ Βάνδερβιλτ ὁ υἱὸς, ἀντιφιλοτιμούμενος πρὸς τὴν πατρίαν ἐλευθεριότητα, ἐδωρήσατο ἐσχάτως εἰς τὸ αὐτὸ πανεπιστήμιον πεντήκοντα μυριάδας φράγκων. Ὁ Βάνδερβιλτ εἶναι ὁ Κροῖσος τῆς Ἀμερικῆς· ἔχει 27,706 ὑπαλλήλους, ὧν ὁ ἐτήσιος μισθὸς ἀνέρχεται ἐν συνόλῳ εἰς 70,600,000 φράγκων.

Ὁ Μαυρίκιος Βούς, ὁ πρῶν ἰδιαίτερος γραμματεὺς καὶ βιογράφος τοῦ Βίσαρκ, δημοσιεύει καὶ αὐθις χαρακτηριστικώτατα ἀποσπόμενα τοῦ δαιμονίου ἀνδρός. Κατ' αὐτὸν, ὁ ἀρχικαγκελάριος ἔχει πολλάκις στιγμὰς μελαγχολίας, καθ' ἃς δαίμνεται λίαν δυσηρεστημένος ἐκ τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ πράξεων. Οὕτως ἄπαξ ἐν δημηγύρει φίλων ὁμολόγησεν ὅτι ἐκ τοῦ πολιτικοῦ του

σταδίου ὀλιγίστας ἐπορίσθη χαρὰς καὶ οὐδένα κατέστησεν ἀληθῶς εὐτυχῆ, οὔτε ἑαυτὸν, οὔτε τὴν οἰκογένειάν του, οὔτε ἄλλους. Οἱ περισσώτερες διεμαρτυρήθησαν. Ὁ πρίγκιψ ὅμως ἐξηκολούθησε λέγων· «Ἄπ' ἐναντίας, πολλοὺς κατέστησα δυστυχεῖς. Ἄνευ ἐμοῦ δὲν θὰ διεξήγοντο τρεῖς μεγάλοι πόλεμοι, δὲν θὰ ἐφονεύοντο 80,000 ἄνδρες καὶ δὲν θὰ ἐπένθουν μυριάδες γονέων, χηρῶν καὶ ὄρφανῶν. Καὶ περὶ τούτων μὲν θὰ λογαριασθῶ μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' ἀληθῆ χαρὰν σπανίως ἠσθάνθη· λύπας δὲ μόνον καὶ φροντίδας ἐποτίσθη».

Εἰς ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Πολλοὶ εἰσὶν οἱ πάσχοντες ἀνορεξίαν, πρὸ πάντων δὲ ἐκ τῶν κατοικούντων τὰς πόλεις. Ἵνα δὲ διεγείρωσι τὴν ὄρεξιν, προστρέχουσι συνήθως εἰς πνευματώδη ποτὰ, τὰ λεγόμενα ὀρεκτικά, ὧν χρῆσιν ποιοῦνται τινες ἐκ συνήθειας, καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἀνάγκη. Τὰ ποτὰ ταῦτα εἶνε λίαν βλαβερὰ, ὡς ἐρεθίζοντα τὸν κενὸν στόμαχον διὰ τῆς εἰς αὐτὸν εἰσαγωγῆς οἰνοπνεύματος μᾶλλον ἢ ἥττον πυκνοῦ. Τινὰ δὲ τῶν ὀρεκτικῶν τούτων, ἰδίᾳ τὸ ἀψίνθιον (absinthe), προξενουσι σοβαρωτάτας νευρικὰς παθήσεις.

Πρὸς χρῆσιν τῶν γυναικῶν παρασκευάζονται ὀρεκτικά εἰς βάρματα ἢ εἰς οἶνους, ἅτινα κινουσι μὲν τὴν ὄρεξιν ὡς ἀνέχοντα οὐσίας πικρὰς, π.χ. κίβαν ἢ γεντιανῆν, ἀλλ' οὐχὶ σπανίως συνεπάγονται καὶ πολλὰ ἄτοπα, οἷον πικρότητα τοῦ στόματος, ἐρυγὰς (βηψίματα) ὀχληροτάτας, ἐξάψεις τοῦ προσώπου τοσοῦτον δυσαρέστους εἰς τὰς κυρίας καὶ ἄλλας τοῦ σώματος διαταράξεις ἐν τέλει τοῦ γεύματος. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει προτιμότερον εἶνε νὰ λαμβάνῃ τις τὰς πικρὰς οὐσίας εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν κατάστασιν.

Ἐξ ὄλων τῶν πικρῶν οὐσιῶν ἡ δραστικωτάτη ἄμα δὲ καὶ ἀβλαβής εἶνε ἡ πικρὰ κουασία (quassia amara). Ῥιζήματα τοῦ ξύλου αὐτῆς ὀλίγα ἐμβαλλονται ἀφ' ἐσπέρας εἰς ποτήριον περιέχον 30-50 δραμμ. κοινῷ ὕδατος, ὅπερ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν πίνεται πρὸ τοῦ γεύματος. Κατασκευάζονται δὲ καὶ ποτήρια ἐκ ξύλου κουασίας, εἰς ἃ ἀφ' ἐσπέρας ἐγγεόμενον ὕδωρ γίνεται ἱκανῶς πικρὸν εἰς χρῆσιν διὰ τὴν ἐπαύριον. Ἡ πικρὰ κουασία ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ κινή τὴν ὄρεξιν χωρὶς νὰ διαταράτῃ τὴν κοιλίαν.

Προκειμένου ὅμως περὶ χρήσεως ὀρεκτικῶν μετὰ τῆς ἀνωτέρω συμβουλῆς ἅς μὴ λησμονῆ τις καὶ τὸ ἐπόμενον ἀνέκδοτον·

Ἡρώτησέ τις τὸν Ῥικάρδ ὅποιαν γνώμην ἔχει περὶ τῆς βρακῆς.

— Κακίστην, ἀπεκρίθη ὁ ἐπιφανὴς ἰατρός.

— Καὶ ὅμως ἀνοίγει τὴν ὄρεξιν.

— Πιθανόν· νομίζω ὅμως ὅτι τίποτε δὲν

πρέπει τις νὰ ἀνοίγῃ . . . μὲ ἀντικείμενα.

ΑΘΗΝΑΙ—ΕΠΙΘΕΣ ΚΟΡΙΝΘΗΣ, ΟΔΟΣ ΜΙΑΤΤΑΣΟΥ ΚΑΙ ΝΙΣΙΟΥ, 15